

(i bokstavsordning efter efternamn — in alphabetical order by authors' surnames)

Från *Fabrikgatan* till *Zelenskygatan*? Det politiska i namnens kulturarv

Terhi Ainiala & Pia Olsson

Namn­givning är ett centralt sätt att ge landskapet betydelse. Ett ortnamn berättar om platsens kulturella arv. De flesta ortnamn är traditionella, spontant uppkomna i folkmun. Utöver dessa finns planerade namn, givna av myndigheter och politiska beslutsfattare, särskilt i stadsmiljöer. Namngivning är därmed en del av stadsplaneringens hierarki, där platsers symbolvärden produceras. Sådana planerade namn kan spegla sin tids ideologier, men kan också kopplas till senare historiska händelser och betydelser. Ibland leder detta till konflikter och omvärdering av namn.

I vår presentation granskar vi två platser i Helsingfors stadsmiljö där den auktoriserade, planerade kulturarven utmanas genom namn. Båda platserna har politiska betydelser som har aktiverats i stadsbornas medvetande särskilt efter att Rysslands anfällskrig inleddes år 2022.

Det ena namnet är *Leninparken* (fi. *Leninipuisto*) vars namnbyte har föreslagits redan för flera decennier sedan. Helsingfors stadsfullmäktige beslutade år 2023 att byta namnet. Det andra är *Fabrikgatan* (fi. *Tehtaankatu*) vars namnbyte föreslogs av Helsingforsbor och politiker år 2022. Rysslands ambassad ligger på Fabrikgatan. De föreslagna nya namnen var *Zelenskygatan* eller *Slava Ukraina*. Vårt material består av dessa förslag, den politiska beslutsprocessen kring dem samt tidningsdiskussionen. Vi granskar materialet ur perspektivet av platsanknytning och ortnamnsanknytning.

Våra två exempel illustrerar dels processen där landskapet ges arv genom namngivning. Dels avslöjar diskussionen mellan stadsbor, beslutsfattare och namnexperter de symboliska, politiska och historiska betydelser som är förknippade med namn och som förändras över tid.

Kva skjer med den levande norske tradisjonen med ynskje om danske og danskinspirerte skriftformer som offisielle norske gardsnamnformer?

Gunnstein Akselberg

Etter at det gamalnorske (norrøne) skriftspråket i Noreg gjekk i oppløysing og ut av bruk, kom det særleg frå 1500-talet danske skriftformer som avløyste dei gamalnorske skriftformene av eldre gardsnamn i Noreg. Desse danske skriftformene etablerte raskt ein solid normeringstradisjon av norske gardsnamn, mest av alt av di Noreg fekk ein felles skriftspråktradisjon med Danmark og mangla eit eige skriftspråk i fleire hundre år framover.

På 1800-talet utvikla det seg i Noreg etter kvart ein særeigen norsk skrifttradisjon ved at det danske skriftspråket vart meir og meir påverka av norsk ordtilfang, ortografi og stil – som ofte vert kalla dansk-norsk –, samstundes med at det vart etablert eit eige norsk skriftspråk på grunnlag det

norske dialektar og tradisjonen frå norrønt; to skriftspråksalternativ til det danskspråklege som frå 1929 vart kalla bokmål og nynorsk.

Denne skriftspråklege utviklinga resulterte i at norske stadnamn, særleg gardsnamn, etter kvart vart norvagiserte, dei fekk norske skriftformer. Den fyrste større endringa i norskspråkleg retning kom med 1838-matrikkelen. Dette fornorskingarbeidet heldt fram med arbeidet med ein ny matrikkel, 1886-matrikkelen, og det heldt fram med dei nye forskriftene for skrivemåten av stadnamn som vart vedtekne frå 1913. Slike kom det fleire av utover på 1900-talet. Og denne normeringspolitikken har halde fram til i dag, men einskilde nyare namnesaker har brote med denne politikken dei siste åra, ved at gardbrukaren og eigaren av garden har fått større innverknad på skrivemåten. Ein skrivemåte som ofte er i samsvar med eldre dansk eller danskinspirert skrivemåte.

I 1923 fekk Noreg lov om fast etternamn. I praksis viste det seg at dei aller fleste valde eit gardsnamn som slektsnamn. Frå då av vart diskusjonen av normering av gardsnamnet i høve til normeringa slektsnamnet eit aktuelt tema som har halde seg til i dag. For gardsnamnet har normeringa vore nokså fast regulert med mellom anna med ‘nedervd uttale’ som eit av normeringsgrunnlag, medan normeringa av slektsnamna har vore nokså liberal, og ofte i tråd med dei eldre danskspråklege skriftformene.

I innlegget mitt vil eg diskutera denne norske kulturarvtradisjonen i eit språkhistorisk og språkpolitisk perspektiv, saman med den sterke positive haldninga til dei tradisjonelle danske skriftspråkformene som finst hjå gardbrukarar og einskildindivid som ber eit gardsnamn som slektsnamn.

Toponymic heritage and landscape memory in two rural areas of Estonia: documenting change and continuity

Marit Alas

Following Mácha’s (2023) discussion of place names within the global discourse of cultural heritage, this presentation examines how local toponymy in two rural areas of Estonia functions as a medium of landscape memory and community continuity. The study explores how names document, preserve, and reinterpret relationships between people and their environment across time.

Methodologically, the research integrates historical cartography (manor and cadastral maps from the eighteenth and nineteenth centuries), archival records from the twentieth-century Place Names Archive of the Institute of the Estonian Language, and contemporary fieldwork-based data collected through interviews with local inhabitants. Historical maps and written sources are treated not merely as linguistic evidence but as cultural artefacts that record how landscapes were perceived, used, and represented in different periods. Contemporary documentation makes it possible to identify which parts of this name stock remain active in local memory and use, which have been forgotten or replaced, and which new names have emerged in response to changing landscapes and practices.

Adopting a socio-onomastic and cultural-geographical perspective (Ainiála & Östman 2017; Perono Cacciafoco & Cavallaro 2023), the presentation highlights how place names reflect and shape people's relationship with their environment. Viewed diachronically, the material reveals a layered toponymic landscape where inherited and new names coexist, connecting past and present and reflecting ongoing social and environmental change.

Emphasis is placed on documentation and diachronic comparison as heritage work: recording names today preserves community knowledge and provides a point of reference for future research on the persistence and transformation of place names in changing social and environmental contexts.

References:

- Ainiála, T. & Östman, J.-O. 2017. *Socio-onomastics: The pragmatics of names*. Amsterdam: John Benjamins.
- Mácha, P. 2023. "Place names and cultural heritage: The conceptual history of a notion." *Onoma* 58: 25–48.
- Perono Cacciafoco, F. & Cavallaro, F. 2023. *Place Names: Approaches and Perspectives in Toponymy and Toponomastics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Names, norms and identities in Swedish Textbooks. A project summary.

Emilia Aldrin

The use of personal names in textbooks remains a largely neglected area within textbook research, yet it provides valuable insights into which identities are considered worthy of individualization, visibility, and association with particular forms of social relations, actions, and attributes in these normative texts. As authoritative sources that convey "what is worth knowing" within a given subject domain (Kotowski 2013), textbooks simultaneously function as cultural artifacts (Gray 2013) and may be viewed as "windows to the world" (Risager 2021). Given that individuals' experiences of the world are necessarily limited, our understandings of groups, identities, and their interrelations are strongly shaped by their representations in public discourse (Azimova & Johnston 2012; cf. Fairclough 2003). Textbook naming practices generate social meanings, cultural values, and power hierarchies in texts that may hence influence how young learners perceive the world, as well as how they construct and transform their own identities (Khan & Sultana 2012).

In this paper I will present findings from a project funded by Riksbankens Jubileumsfond that investigates the role of personal names in Swedish primary school textbooks (specifically in mathematics, social studies, and Swedish, for grade 4). The project examines how naming practices and forms of personal reference contribute to the discursive construction of social and cultural norms related to gender, age, and cultural diversity, as well as how these practices evolve across the decades from the 1920s, 1950s, and 1980s to the 2010s. Drawing on the project's findings, the paper addresses which identities are rendered visible or invisible through textbook naming, the degrees of proximity and distance attributed to different identities, and the hierarchies that are constructed through naming practices. The discussion also considers the potential

implications of these discursive patterns for students as readers and participants in educational and social worlds.

Unisex naming in Nordic countries – an ongoing trend?

Emilia Aldrin, Katrine Kehlet Bechsgaard & Sofia Kotilainen

In this paper we aim to discuss the status of unisex naming in the Nordic countries. Names used by both men and women have existed for a long time (Leibring 2016), but in recent years they have received increasing public attention in the Nordic social debate and are frequently described as “a trend” in the media (see e.g. Wångmar on the blog *myNanny* 2024). The name type is both linguistically intriguing and socially relevant. While many parents today construct gender in new ways through their choice of names (Bechsgaard 2023, cf. Aldrin 2015), issues of gender are simultaneously becoming more polarized and politicized across Europe and in the Nordic countries (European Institute for Gender Equality 2024). Although a number of previous studies on unisex names exist in the Nordic region and elsewhere (see e.g. Barry & Harper 2014; Leibring 2016; Schmuck 2018; Balbach 2025), comparative research within the Nordic region has been lacking.

We propose that the distribution patterns of unisex names may reveal significant shifts in broader societal attitudes toward gender, and we aim to test this hypothesis by tracing the spread of such names over time in various Nordic countries. In this presentation we report results from a small pilot study in which we identify and analyze a selection of 10 common unisex names across Sweden, Denmark, and Finland, examining possible changes in their popularity during the years 2020–2025 in these three countries. We also address some theoretical and methodological questions that have arisen during the work, such as how best to define and delimit the name type and how to deal with differing statistical conditions across national datasets. Our study is a first step in developing a larger project, in which we also intend to explore more closely how naming practices interact with social attitudes and legislation, and to include a broader time frame.

Tales of two names

Katrín Axelsdóttir

Early settlers of Iceland generally had only a single given name (there are some apparent yet debatable exceptions to this rule). In the early 18th century (the census from 1703), two half-Danish siblings are registered as having two given names. A century later (the census from 1801), the number of Icelanders with two names had grown considerably, demonstrating that Iceland had adopted the trend that had been spreading through Europe in the preceding centuries (cf. e.g. Leibring 2016). The frequency of two or more given names rose rapidly in 19th century Iceland and by the early 21st century this custom prevailed; around 85% of children born in 2007 have more than one given name (cf. Guðrún Kvaran 2011:31–32).

First, I focus on the **frequency** of two (or more) given names. (Is the custom still on the rise? Are there any apparent reasons that it should dwindle in the coming years?) Secondly, I take a

short look at the **formal characteristics** of two names, e.g. the most common syllabic patterns. Thirdly, I discuss the **use** and **function** of two given names. (Is one of them "latent", as is often the case in the West? Is it common to use both names under all circumstances, cf. the so-called hyphenated names common in some countries? Or are there intermediate stages that the Icelanders prefer? What are the functions of a second given name and what is the interplay between this name and a surname?) Finally, I turn to **attitudes** towards two given names. In the 19th century, the new custom sometimes received strong criticism in the media – along with adapted foreign given names, new coinages based on older name elements and family names. All of these innovative naming conventions were considered threats to cultural heritage. The resulting stigmatization was of little apparent consequence, except in the case of family names. Critics of the two-name custom are, however, still to be found, even though their reasons for opposing it may vary.

Selected references:

Guðrún Kvaran. 2011. *Nöfn Íslendinga*. Ný útgáfa. Forlagið, Reykjavík.

Guðrún Kvaran and Sigurður Jónsson frá Arnarvatni. 1991. *Nöfn Íslendinga*. Heimskringla, Reykjavík.

Hermann Pálsson. 1960. *Íslensk mannanöfn*. Heimskringla, Reykjavík.

Leibring, Katharina. 2016. Given Names in European Naming-Systems. *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Ed. Carole Hough. Oxford: Oxford University Press.

Street names of a city in Northern Lithuania: Semantics, Localization, Expression and Perception

Rita Baranauskienė & Ilona Mickienė

This research presents a semantic analysis of street names in the city of Biržai, located in northern Lithuania. It investigates whether these names influence residents' quality of life and assist in spatial orientation and the identification of specific locations. The study also seeks to examine how street names reflect social issues and historical events relevant to the community.

The main objective of this study is to analyze the street names of Biržai from a semantic perspective, with a particular focus on the expression of localization and its perception by residents.

The research material comprises approximately 200 street names collected from Biržai, compiled using data available on the website https://www.registrucentras.lt/adr/p/index.php?gyv_id=21&p=4, as well as responses from the questionnaire survey titled "*Biržai Street Names*." The street names are analyzed using a combination of descriptive methods, semantic analysis, questionnaire surveys, and quantitative approaches.

The collected street names were divided into two broad categories: those derived from common nouns and those originating from proper nouns. Street names based on common nouns are further classified into semantic groups according to their referents. Names derived from proper

nouns are categorized into anthroponymic (originating from personal names) and toponymic (originating from place names) groups.

The findings of the study reveal that the street names in Biržai are highly informative: they provide spatial orientation, convey historical and cultural knowledge, and evoke positive emotional responses.

Analysis of the questionnaire survey responses indicates that the majority of Biržai residents are familiar with the individuals after whom the streets are named. A comparison of data from local residents and students of Biržai “Saulės” Gymnasium shows that older respondents tend to possess greater knowledge of local historical figures and events than younger participants.

Keywords: street names, semantics, perception, questionnaire survey, localization expression

Namn og normering: Spørsmålet om bestemt form

Ivar Berg

Formålet med den norske stadnamnlova «er å ta vare på stadnamn som språklege kulturminne» (§ 1), og «ved fastsetjing av skrivemåten av stadnamn [skal det] takast utgangspunkt i den nedervde lokale uttalen» (§ 4). I norsk namnegransking har mange oppfatta den nedervde lokale uttalen som sjølve kulturminnet (jf. Bakken 1997: 52 for ein kritisk diskusjon av denne forståinga).

I dette innlegget vil eg sjå på normeringa av namn som morfologisk er i bestemt form (t.d. namn på *-dalen*, *-fjorden* og *-øya* i motsetjing til ubestemt *-dal*, *-fjord* og *-øy*). For det språklege innhaldet (tolkinga) av stadnamna spelar ikkje dette noka rolle, og det er geografiske og kronologiske faktorar som avgjer om eit namn har ubestemt eller bestemt form (jf. Haslum 2003; Helleland 1990): Det er flest namn i ubestemt form lengst sør i Noreg, og andre stader er namn som *Foss* eldre enn *Fossen*. Men stadnamn med bestemt form i «nedervd lokal uttale» har gjerne hatt skriftformer i ubestemt form. Dels gjeld dette skriftleg tradisjonen langt tilbake i tid, dels vart ubestemte former innførte gjennom førorskinga av dei gamle danske skriftformene (t.d. kommunen *Stjørdal*, før 1918 *Stjørdalen*). Frå skrift har slike ubestemte former også kome inn i talemålet.

Mange stader har ein derfor fått to variantar av same namnet: bestemt form i daglegtale, ubestemt form i skrift og skriftpåverka tale. Dette er eit døme på det Fridell (2006) kallar stilistisk variasjon, og det skapar problem når skrivemåten av namna skal fastsetjast etter stadnamnlova. Namnegranskarar har prøvt å innføre bestemte former med tilvising til nedervd uttale, medan folk i lokalsamfunna ofte vil halde på dei gamle skriftformene støtta av ein formell uttale. Somtid har det oppstått skilje mellom naturnamn og bustadnamn, slik at eit naturområde har namn i bestemt form (t.d. *Meldalen*, *Gryllefjorden*), medan namnet på ein kommune, tettstad e.l. med skriftradisjon har ubestemt form (t.d. *Meldal*, *Gryllefjord*). Sjølv om det opphavleg er snakk om same namn, blir det da oppfatta som ulike namn på ulike namneobjekt.

Eg diskuterer både korleis denne stilistiske forskjellen har oppstått, og dei praktiske konsekvensane dette får for normeringa av skrivemåten etter eit regelverk som legg vekt på å ta vare på namn som kulturminne i den forma dei har i nedervd lokal uttale.

Referansar:

- Bakken, Kristin. 1997. «Nedervd uttale» av stedsnavn – ei problematisering. *Namn og nemne* 14: 43–58.
- Fridell, Staffan. 2006. *Ortnamn i stilistisk variation*. Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur.
- Haslum, Vidar. 2003. Artikkelløse stedsnavn i norsk talespråk. Doktoravhandling, Universitetet i Bergen.
- Helleland, Botolv. 1990. Stadnamn i ubunden form. *Namn och bygd* 78: 79–88.

Gaelic ancestry, place-names and modern identity in Iceland*Chris Callow*

This paper examines the significance of the supposed Gaelic component of Iceland's earliest population. It is widely accepted today that the presence of Irish or British settlers recorded in Sagas of Icelanders (Íslendingasögur) and The Book of Settlements (Landnámabók) has a factual basis even if those texts might be considered 'fiction'. Some popular books have continued to bolster the idea that Gaelic influence was significant in early Iceland, even having a significant linguistic impact on the Icelandic language. More critical scholarship has both supported and dismissed accounts of individual Gaelic settlers but still working on the premise that personal names in medieval texts can have had Gaelic-language origins. This paper examines these personal names in the light of place-names and suggests that many such personal names derive from place-names of Old Norse origin. The reasons for the strength of interest in Gaelic or non-Norwegian ancestry in Iceland will be examined for what it can tell us about modern Icelandic identity. The paper also discusses the implications of this view for heritage management and public history in Iceland where stories about supposedly real people form a key part of heritage interpretation at particular sites and in the interpretation given by a broad spectrum of tourist guides.

"Allt gammalt bör bevaras" – Attityder till bevarande av ett fäbodonastikon*Josefin Devine*

Inom fäbodväsendet finns ett stort namnförråd som är på väg att falla i glömska. En tidigare studie (Devine 2021) visar, inte oväntat, slutsatsen att en stor del av ortnamnen rörande fäbodbruk antingen är i riskzonen för att dö ut eller redan okända, då fäbodar inte längre används i samma utsträckning som tidigare. Fäbodkulturens antagning till UNESCO:s lista över immateriella kulturarv aktualiserar frågor om namnens bevarande samt om hur viktigt detta upplevs – och av vem?

Denna kvalitativa pilotstudie bygger på frågelistsvar och diskussioner under en workshop på temat. Titeln är ett citat ur ett av svaren på frågan "Hur viktigt är bevarandet av just ortnamn inom fäbodbruket för dig, och varför?". Det är framför allt namnens kognitiva funktion som framhävs av deltagarna – man tycker att namnen behövs och bör bevaras för att kunna identifiera platser.

Det korrelerar tydligt med en stark trend i svaren, nämligen att man har svårt att separera det kulturarv som fäbodnamnen utgör från de fysiska lämningarna av fäbodvallar. Det är också talande att många frågor lämnas obesvarade; namnkontinuitet verkar inte vara en fråga man är van att diskutera.

Inom studien försöker jag alltså förstå attityder till namnen; anser deltagarna att namnen kan utgöra ett kulturarv i sig själva? Vilka insatser görs för att namnen ska leva vidare? I förlängningen väcker det också frågan om vem man tycker bär ansvaret för att dessa namn ska fortsätta vara en del av vårt gemensamma kulturarv.

Referens:

Devine, Josefin (2021). Bygden, byarna och buan. Studier av bebyggelsenamnen i Hackås och Ovikens socknar, med ett särskilt avsnitt om fäbodnamnen. Umeå universitet.

Kulturarv i personnavne. Hvordan og hvorfor?

Birgit Eggert

- Hvordan defineres kulturarv når det gælder personnavne?
- Hvordan foretager man kulturarvsbevaring når det gælder personnavne?
- Hvad er navneforskerens rolle i kulturarvsbevaring af personnavne?

Udgangspunktet for foredraget er at de navne man har brugt, og de navngivningspraksisser man har haft i Danmark gennem tiden, er dansk kulturarv, og at kulturarvsbevaring i denne sammenhæng er at bevare eller genindføre mulighederne for at fortsætte brugen af disse navne og praksisser. Navneforskerens rolle er at beskrive navngivningen gennem tiden så viden om navne og navngivning bevares og tilgængeliggøres for nutiden og eftertiden.

Til illustration af de nævnte spørgsmål tages udgangspunkt i fornavne som fx *Kjær* og *Lund* (se Eggert 2025b) der i Danmark er oprindelige efternavne brugt som fornavne. Denne type navne har været langt mere udbredt i Danmark end det fremgår af forskningslitteraturen. Imidlertid beskytter den danske navnelovning (Navneloven 2005) efternavne i en sådan grad at mange navne af denne type som i årtierne omkring 1900 fik en vis udbredelse som fornavne, ikke kan godkendes som fornavne efter nutidens lovning. Meget tyder på at navnelovgivningen har favoriseret eliten, og at nogle navngivningspraksisser som fandtes uden for de større byer, ikke er prioriteret (Eggert 2025a). Flere navnesager fra de senere år viser at nutidens navngivende forældre ind imellem ønsker at bruge fornavne af denne type til deres børn, ofte inspireret af navne i tidligere slægtled (Eggert 2025b). Mange af denne type navne findes ikke på listerne over godkendte fornavne da de har været ude af brug de senere årtier, eller – efter tidligere praksis – kun har været godkendt til enkelte navnebærere. Afslag på ansøgninger om godkendelse af disse navne, er ofte til stor undren fra ansøgerne da de kender den ældre brug af navnene i forvejen. I behandlingen af ansøgninger om godkendelse af disse fornavne ser det ud til at navnemyndigheden kun tager hensyn til levende navnebærere og dermed afskriver muligheden for at benytte den kulturarv som ligger i disse navne.

Her er det navneforskerens opgave at beskrive navnene og navngivningspraksissen, så eksistensen kan erkendes og omfattes af kommende lovgivning.

Med udgangspunkt i eksemplet med danske efternavne brugt som første fornavn i 1800- og 1900-tallet søges de nævnte spørgsmål besvaret i foredraget, og det illustreres hvorfor viden om kulturarv i personnavne er en væsentlig ressource i nutiden.

Referencer:

Eggert, Birgit, 2025a: “Good and beautiful names”. On the history of first name regulation in Denmark. I: Beiträge zur Namenforschung. Band 60, Heft 1/2 2025, Neue Folge, s. 15–29.

Eggert, Birgit, 2025b: Møller – et dansk fornavn. Månedens navn på navn.ku.dk 1. maj 2025.

https://navn.ku.dk/maanedens_navn/moeller/

Navneloven 2005: LOV nr. 524 af 24. juni 2005 Navnelov (gældende fra 1. april 2006).

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2005/524> (Navneloven tilpasses løbende i forhold til øvrig lovgivning, og den p.t. gældende version er fra 2023:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/1074>)

Ett levande onomastikon eller bevarande av ett immateriellt kulturarv?

Sonja Entzenberg, Maria Löfdahl, Leila Mattfolk & Lena Wenner

Jämfört med den allmänna språkvården präglas namnvården enligt Olle Josephson (2022) starkt av kulturarvsperspektivet. Han menar att den namnvård som bedrivs idag är en form av kulturarvsgrundad namnpolitik, där grunden är det som vi uppfattar som det traditionellt svenska namnskicket. Detta trots att rådande namnlag öppnar för ett ganska fritt namnval, särskilt rörande förnamn, vilket i teorin innebär en stor möjlighet för en person att genom namnet uttrycka sin individuella identitet med resurser från olika kulturer.

I förarbetena till den nuvarande svenska personnamnslagen framhålls att de språkliga kraven på nybildade efternamn “bör få en mer generell utformning” och att hänsyn ska tas till “såväl det svenska namnskicket som namnskicket i andra språkområden” (Förarbete namnlagen). Vad blir konsekvensen av denna hållning i det mångspråkiga Sverige? Idag finns det många skilda namnkulturer att ta hänsyn till och respektera, men den svenska namnvården är inte enbart en språklig fråga utan präglas av samspelet mellan juridiska regler, språkpolitiska mål och kulturarvets betydelse. Personnamnsvårdens uppdrag är således inte bara att värna det svenska personnamnskicket utan också att göra det möjligt för människor med annan språklig och kulturell bakgrund att få rätt att bruka sin egen namnkultur. Utmanar detta det “svenska” personnamnskicket som immateriellt kulturarv? Den övergripande frågan är vad som ska bevaras och förvaltas i det svenska namnskicket? Vilken historia ska förmedlas via personnamnen och vilket kulturarv vill vi lämna till framtida generationer?

Varje generation ärver namn från den föregående, men vi nyproducerar också och återanvänder namn i olika sammanhang. Ett levande onomastikon kännetecknas av föränderlighet. Thorsten Andersson (1996) framhöll namnens roll som socialt samhörighetsskapande, vilket han

menade var en grundläggande funktion hos namn. Han hänvisar till Lars Huldén (1994): "Ju fler namn man delar med någon, dess större är samhörigheten". I ett mångspråkigt perspektiv är det lättare sagt än gjort att se på namnskicket som en samhörighet – en namnkultur (ett kulturarv) kan omskapas och utvecklas, men kan det därigenom bli socialt samhörighetsskapande? Några konkreta exempel är hämtade från ett projekt om flerspråkighet som visar hur elever med svenska som andraspråk reflekterar över sina och andras namn. I det här föredraget vill vi problematisera det som vi menar är det traditionella svenska personnamnskicket, mångspråkigheten och det immateriella kulturarvet. Kanske det slutar med att vi har fler frågor än svar.

Referenser:

Andersson, Thorsten, 1996: Onomastiska grundfrågor. Den ellefte nordiske navneforskerkongressen i Sundvollen 19.-23. juni 1994, Uppsala. (NORNA-rapporter 60.) S. 15–41.

Förarbete namnlagen: <https://lagen.nu/2016:1013>

Huldén, Lars, 1994: Ortnamnens upplevelsevärde. I: Ortnamn värda att värda. Föredrag från Riksantikvarieämbetets symposium Ortnamnskultur. Stockholm 5-7 maj 1993. Red. Göran Ulfsparré. Stockholm.

Josephson, Olle, 2022: Språkpolitik. 2 uppl. Stockholm.

Stedsnavn som overlever. Ei diakron undersøking av stedsnavn på Norges sørligst bebodde øy

Tom Flaten

Skolebarninnsamlinga av stedsnavn foregikk i Norge i 1930-åra. Det er nå over 90 år siden denne innsamlinga ble gjennomført, og det er interessant å se nærmere på hvor mange og hvilke stedsnavn som har overlevd siden den gang.

Det var Gustav Indrebø som sto bak den nasjonale innsamlinga av stedsnavn hvor skolebarn sto for innsamlingsarbeidet. Skolebarn i de to øverste trinna i folkeskolen skulle samle inn stedsnavna fra gården de kom fra. Samlinga ble svært omfattende med rundt en million innsamla stedsnavn fra store deler av Norge (Nes, 1975).

Det var skolene i landkommunene som ble utfordra til å være med på skolebarn-innsamlinga. I den daværende landkommunen Halse og Harkmark, som omkransa byen Mandal lengst sør i Norge, ble det samla inn nærmere 2500 stedsnavn (Flaten, 2021). Av disse var det cirka 520 stedsnavn som hadde blitt samla inn i Skjernøy skolekrets. Skjernøy er i dag Norges sørligst bebodde øy.

I et pågående forskningsprosjekt om stedsnavn på Skjernøy undersøker jeg hvor mange og hvilke stedsnavn som har overlevd blant de stedsnavna som ble samla inn i skolebarninnsamlinga. Tidligere har blant anna Soot (1991) og Tho (1999) undersøkt navnetap og navneendringer. Per Soot undersøkte nettopp om stedsnavn i skolebarn-innsamlinga var gått tapt i Fevik skolekrets ved Grimstad. Audhild M. Tho undersøkte stedsnavn i Jondalen i Kongsberg og så på endringer fra 1949 til 1999. Begge to viser at rundt en fjerdedel av stedsnavna hadde gått tapt.

I forskningsprosjektet mitt undersøker jeg endringene i navneinventaret på Skjernøy. Jeg gjør en diakron undersøkelse med utgangspunkt i materialet som ble samla inn i skolebarninnsamlinga. Jeg ønsker å kartlegge hvor mange stedsnavn som er gått tapt, samt undersøke hvilke typer stedsnavn som overlever eller ikke overlever. Det vil også være naturlig å se på åssen dette kan sammenlignes med Soot og Tho sine funn. Nå er det i tillegg gått en god del flere år, og kan vi dermed se større endringer?

Forskningsprosjektet er i en innledende fase, og arbeidet vil pågå gjennom vinteren. I innlegget på symposiet vil jeg presentere prosjektet nærmere og gi noen foreløpige funn.

Referanseliste:

- Flaten, T. (2021). «Skolebarninnsamlinga av stedsnavn på 1930-tallet – i Norge og på Agder». I: Jahr & Rambø (red.) *Norsk språk i rom og tid*. Novus.
- Nes, O. (1975). "Ei halvgløymd stadnamnsamling" i *Språknytt* 3/1975.
- Tho, A. M. (1999). Stedsnavnene i Jondalen - 50 år etter. Hovedoppgave. Universitetet i Oslo.
- Soot, P. (1991). Namnetap, kontinuitet og nye namn i Fevik skolekrins. Hovedoppgave. Universitetet i Bergen.

Lov om stadnamn i praksis: En kritisk analyse av normeringspraksis i forhold til bevaring av stedsnavn som kulturminner

Peder Gammeltoft

Denne studien undersøker forskjellen mellom stedsnavnlovens formelle rammeverk og den praktiske implementering av loven gjennom Sentralt stadnamnregister (SSR) og Norgeskartet. Mens loven har som uttalt formål å "ta vare på stadnamn som språklege kulturminne" og basere standardisering på "nedervd lokal uttale", avslører en systematisk analyse av standardiseringspraksis betydelige avvik fra disse grunnleggende prinsippene på tvers av normerende etater.

Undersøkelsen dokumenterer hvordan gjeldende standardiseringspraksis i stor grad baserer seg på interne kartkilder og matrikkelen, noe som skaper sirkelreferansesystemer som kan videreføre feil gjennom administrative prosesser. Dette står i motsetning til lovens intensjon om å bevare autentiske navneformer basert på historisk dokumentasjon og lokal uttale. Analysen av representative case-studier, der demonstrerer hvordan SSR opprettholder navneformer som ikke reflekterer dokumentert lokal uttale eller historiske kilder, til tross for tilgjengelig dokumentasjon som strekker seg over hundrevis av år.

Studien identifiserer et grunnleggende problem i dokumentasjonsstandarden der statlige og kommunale myndigheter primært refererer til egne tidligere publikasjoner framfor eksterne historiske kilder. Dette skaper et selvforsterkende system der mulige feil ikke oppdages gjennom kritisk evaluering av uavhengige kilder. Situasjonen forverres av manglende koordinering mellom ulike administrative nivåer, som resulterer i inkonsistente gatenavn som ikke følger standardiserte former.

Funnene indikerer et presserende behov for eksterne overvåkings- og kvalitetssikringsmekanismer i standardiseringsarbeidet. Den nåværende praksisen undergraver ikke bare lovens kulturarvsmandater, men skaper også praktiske utfordringer for navigasjon og eiendomsregistrering. Studien foreslår etablering av formaliserte samarbeidsavtaler med forskningsinstitusjoner med kompetanse innen onomastikk og historisk lingvistikk for å sikre evidensbaserte standardiseringsbeslutninger.

Konklusjonen er at uten strukturelle endringer i dokumentasjonspraksis og kvalitetssikring, risikerer stedsnavnloven å miste troverdighet som kulturarvsinstrument. Implementeringen bør reorienteres mot lovens opprinnelige formål: bevaring av stedsnavn som autentiske språklige kulturminner gjennom vitenskapelig funderte standardiseringsmetoder.

Från *Gryningspyromanen* till 33-åringen: Anonymiseringar som både döljer och avslöjar

Linnea Gustafsson

I det här föredraget undersöks hur namn och benämningar används i svensk nyhetsrapportering om brott, med särskilt fokus på anonymiserande uttryck. Studien utgår från ett onomastiskt och medievetenskapligt perspektiv och bidrar till den växande forskningen inom *forensic onomastics* – ett tvärvetenskapligt fält där språk, juridik och samhälle möts. Syftet är tvådelat: (1) att beskriva hur namngivnings- och benämningsspraktiker manifesteras i medietexter om brott, och (2) att analysera hur dessa varierar beroende på den juridiska processens olika stadier, representerade av verben *gripa*, *anhålla*, *häkta* och *döma*.

Materialet består av SVT Nyheter (2004–2023), ett omfattande korpusmaterial med cirka 240 miljoner ord, analyserat genom språkteknologiska verktyg för att identifiera hur misstänkta och dömda omnämns. Resultaten visar tydliga skillnader i graden av anonymisering beroende på verb och därmed på rättsprocessens fas.

De vanligaste anonymiseringstyperna i materialet är (1) åldersbaserade uttryck (*33-åringen*), (2) ortsanknutna anonymiseringar (*Nytorgs mannen*, *Köpingskvinnan*), och (3) modus operandi-baserade beteckningar (*gryningspyromanen*, *knivmannen*). Dessa uttryck fungerar som gränsfall mellan appellativ och egennamn och kan förstås som särskilt *namniga appellativ* eftersom de både individualiserar och anonymiserar på samma gång.

Genom att kombinera kvantitativa och kvalitativa analyser visar artikeln hur språkbruket i nyhetsrapporteringen bidrar till konstruktionen av brottslighet, skuld och moral i det offentliga rummet. Ur ett kulturarvsperspektiv synliggörs samtidigt hur dessa benämningsspraktiker bevarar och för vidare kollektiva föreställningar om plats, kön, och moralitet i det svenska samhället. De anonymiserande namnen fungerar därmed som samtida språkliga artefakter – uttryck som inte bara speglar sin tids juridiska och mediala normer, utan också formar ett språkligt kulturarv kring hur brott och brottslingar förstås och minns i offentligheten.

New compounded names in *Sig(ur)*- ‘victory’ and Icelandic naming customs in light of innovations in personal naming in the 19th century*Aðalsteinn Hákonarson*

Compounded personal names are characteristic of the Old Germanic languages and this name type, which is believed to be an Indo-European heritage, remains prominent in modern Icelandic. Many of the compounded names still in use have been part of Iceland’s personal names stock since the settlement period but new compounded names have probably been created throughout its history. A census of the entire population of Iceland was first undertaken in 1703 and a comparison of this and the next complete census from 1801 reveals a number of new compounded names. In the 19th century, however, the number of such names increased manyfold. The first element *Sig(ur)*- ‘victory’, the example case in this paper, gave rise to especially many new names. In the census of 1703 there were 18 names (e.g. female *Sigríður*, *Sigurlaug* and male *Sighvatur*, *Sigurður*) and 27 in the 1801 census, but over 120 in the 1910 census (e.g. female *Sigdis*, *Sigurey*, *Sig(ur)finna*, *Sigurrós* and male *Sigsteinn*, *Sigurjón*, *Sigursturla*, *Sigurvin*).

The burst of creativity in naming witnessed in the 19th century was by no means limited to novel compounded names. Another kind of name formation, which gave rise to a multitude of new names, was derivations of, in particular, female names from male names with suffixes of mostly foreign origin, such as *-(s)ína* and *-ía* (e.g. *Jónína*, *Þorláksína*, *Hákonía*, *Ólafía*), but also male names from (fe)male names with comparable suffixes like *-(in)us* and *-(i)us* (e.g. *Ámundínus*, *Guðrúnínus*, *Sigurlínus*, *Kriustrúnus*). In addition, many new personal names were borrowed from the literary heritage, e.g. names from Nordic mythology (e.g. *Freyja*, *Freyr*, *Edda*, *Óðinn*, *Gefn*, *Gylfi*, *Baldur*). Many names were also borrowed from abroad.

In this paper I mean to provide a descriptive account of the emergence of new compounded names with the first element *Sig(ur)*-, relying in large part on census records. I will also discuss more generally the influence of the 19th century innovations in Icelandic personal naming on public discussion and official policy (in particular legislation) about personal names (given names). In the early 20th century, the country’s cultural elite was worried about the state of name giving and perceived a grave threat to Icelandic naming customs. Similar views were common throughout the 20th century and have not disappeared today. In light of this it is also interesting and instructive to consider to what extent the Icelandic personal names stock of today has been influenced by what many viewed as widespread recklessness in name giving in the 19th century.

From *Oh Deer Diner* to *Suomi Hall*: Names in *Alan Wake II* video game*Lasse Hämäläinen & Milla Juhonen*

During the last few decades, video games have become a highly popular form of art and entertainment. They have also received great academic interest, often collected under the umbrella of the interdisciplinary field of game studies. However, so far there have been quite few studies on proper names in video games.

This presentation examines names in the video game *Alan Wake II*, with its theoretical basis on literary onomastics, linguistic landscape studies, and culturally oriented game studies. The most pivotal research questions of the study are:

- How many names are there in the game?
- What name categories do they represent?
- In what contexts or situations do the names appear?
- How do the names participate in creating the fictional worlds of the games?

Alan Wake II (2023), a sequel to *Alan Wake* (2010), has been created by the Finnish game studio Remedy Entertainment. In video game context, it is an exceptionally large production, its budget reportedly being 70 million euros. It has also gained notable success among both consumers and critics, receiving several awards.

The story of the game is located around two fictional small towns in the Pacific Northwest of the United States. The town of Bright Falls represents aesthetics of a typical American small town, resembling notably the town of Twin Peaks from the 1990s TV series with the same name. The town of Watery, on the contrary, is inhabited by the descendants of Finnish immigrants, which is highly visible in the linguistic landscape and the onomasticon of the town. For example, the most notable location in the town is a karaoke bar called *Suomi Hall*, and its most popular sales article is the Finnish style lager beer called *Ahma* ‘wolverine’, manufactured by the locals *Ilmo* and *Jaakko Koskela*.

The names in the game are quite plentiful and versatile. According to our preliminary results, there are 320 different names in the game. Largest proportion of them are personal names, but there are plenty of place names, company names, product names and names of various works of art (books, films, musical pieces etc.) as well. The names appear in various contexts: dialogues and monologues of the characters, maps, signs, posters, newspaper clippings, product packages, and written instructional texts from the game designers to players.

Mikrotoponymer som kulturarv. Noen faglige betraktninger

Vidar Haslum

Med mikrotoponymer, også kalt smånavn, menes ‘stedsnavn med liten brukerkrets’ (jf. Nyström 2003:8). I Norge, som i de andre landene i Norden, er det gjennom de siste drøye hundre år tatt store krafttak for å berge så mye som mulig av den folkeskatten som mikrotoponymene rommer. Når «Navn og kulturarv» er satt på dagsorden, kunne det være en passende anledning å gi et lite tilbakeblikk på de store innsamlingsarbeidene som her er utført. Som kulturarv betraktet er mikrotoponymene spesielle, fordi de inngår som elementer i et navneinventar som har tilhørt en brukerkrets innenfor et lokalt avgrenset område, for eksempel en navnegard. I et slikt perspektiv må ikke bare de enkelte navn ses på som kulturminner; helheten – navneinventaret – er i seg selv også et slags kulturminne.

Noe som kjennetegner navneinnsamlingene, i alle fall i Norge, er at de har vært styrt av filologer og deres faglige interesser. I en slik filologisk kontekst blir stedsnavnene først og fremst regnet som språkhistoriske minnesmerker. Verdien blir således bestemt av det vi kan utnytte det språklige innholdet til.

Det ligger ikke noe naturgitt i at forvaltningen av stedsnavnene er slik som den er. Som et alternativ kunne vi forestille oss at forvaltningen av navnesamlingene var styrt av en overordna institusjon for bevaring av kulturarv mer allment. Innenfor en slik organisasjon måtte filologer selvsagt ha en sentral plass, men da i nært samarbeid med andre kulturminne-spesialister, blant annet disse fire: 1. Norrønfilologer, 2. Folklorister, 3. Arkeologer, 4. Kulturminne-konservatorer.

Akkurat disse fire fagfeltene har spesiell interesse, fordi berøringspunktene med navneforskningen er så åpenbare. Innenfor alle fem fagfeltene er en opptatt med å ta vare på kulturarv, og alle har lokalhistorie og kulturgeografi som grensevitenskaper. Akkurat som navneforskere arbeider norrønfilologer og folklorister med språklig og muntlig kulturarv. Akkurat som arkeologer og kulturminneforskere er navneforskernes studieobjekter knyttet til et bestemt sted. Og da kunne vi spørre: Hvordan ville navnesamlingene ha sett ut om de var styrt av en mer overgripende kulturarv-forvaltende idé? Eller vi kan stille spørsmålet på en annen måte: Har navneforskere noe å lære av beslekta fagfelt som norrønfilologi, folkloristikk, arkeologi og andre former for kulturminne-forskning?

Noe som synes å være tilfellet, er at traderings-aspektet har forskjellig vektlegging innenfor de fem fagfeltene som er nevnt, og at det også er forskjeller på hvordan geografiske opplysninger brukes i registreringen av geografi- bestemte kulturminner.

Referens:

Nyström, Staffan. 2003. Smånamn och andra ortnamn. Riksantikvarämbetet.

Patronymic surnames in the Hungarian surname stock: a journey of 700 years

Kitti Hauber

The aim of the presentation is to analyse the evolution of the patronymic surname schema with which one quarter of the entire Hungarian surname stock was created and shed light how much the name competence of the Hungarian people has changed during the last 700 years.

The research fits into a functional-cognitive theoretical framework. It starts from the premise that the acquisition of onomastic knowledge, the so-called name competence, is possible in the process of learning and is deeply rooted in language and culture. On the one hand, this knowledge enables the name-users to recognise and process names, to store them in their mental system in the form of name schemas. And on the other hand, it enables the name-users to create new names by constructing their perception about the world around them in linguistic and conceptual terms. Since the name schemas that influence naming are drawn from existing names, their individual practice and the degree of their social convention determine the emergence of further names. Name communities thus function as a kind of social network not only for individuals but also for existing

personal names, which are interconnected in a network-like way at the level of the individual and the community. When new people, new names, new concepts are introduced into the community, this network always gets reconstructed. But the bigger the community the looser the network is, therefore individual and collective name competence may change at different speeds and in different directions.

In the Hungarian language area surnames have been created since the 14th century using the main name schemas of the European cultural sphere. One of these was the schema of the patronymic surnames that played a prominent role in the creation and operation of the surname system. Hungarian name communities, however, experienced several socio-cultural phenomena in the last 200 years that impacted their name competence and reshaped the name schema. These phenomena were the historic romanticism and the birth of nationalism in the 19th century, the rise of antisemitism in the 20th century and the conflict between globalization and national heritage in the 21st century. Thankfully these changes can be tracked through official documentation of surname changes since the early 19th century.

The presentation will discuss how the schema was formed and then reshaped in the mental system of the Hungarians comparing the original patronymic surnames constructed between the 14th and 18th centuries to the so-called pseudopatronymic surnames first created in the 19th century and the artificial matronymic surnames as part of modern double element surname structures in the 21st century as results of a legal loophole seemingly contradicting the constitution of Hungary. I will argue that changes in collective name competence are a slow process, but that schema transformation can occur as a result of collective misunderstanding, as well as individual creativity and the conscious exploitation of that competence stability.

References:

- Langacker, Ronald W. 2008. *Cognitive Grammar*. A Basic Introduction. Oxford University Press, Oxford. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195331967.001.0001>
- Tóth, Valéria 2017. The history of the Hungarian personal name system in the context of cognitive-pragmatic description. *Uralica Helsiŋiensis* 12: pp. 363–380.
- Reszegi, Katalin 2017. On the Concept of Name Community. In: Kovács, Éva ed. *A Survey of Historical Toponomastics*. Debrecen, Hungary: Debreceni Egyetemi Kiadó, pp. 133–134.
- Katalin, Reszegi 2018. Mental Aspects of Proper Names. *Onomastica Uralica* 10:149–167.
- Farkas, Tamás 2016. The Typology of Changes in the History of Hungarian Surnames. In: Carole, Hough – Daria, Izdebska eds. *ICOS 2014: 'Names and Their Environment': Proceedings of the 25th International Congress of Onomastic Sciences*. Glasgow: University of Glasgow, pp. 55–64. <https://doi.org/10.18349/magyarnyelv.2015.4.395>
- Farkas Tamás 2015. The most frequent Hungarian surnames. A study of some aspects of contrastive surname typology. In: Felecan Oliviu (ed.), *Name and naming. Proceedings of the third international conference on onomastics „Name and naming”: Conventional / unconventional in onomastics*. Editura Mega, Cluj-Napoca. 122–136.

Koloniale eksonymer som ømtålelig kulturarv — Danske gadenavne i Trankebar, Vestindien og Grønland i en postkolonial kontekst*Johnny GG Jakobsen*

Da den danske administration forlod de tidligere dansk-norske kolonier i Indien, Caribien og Grønland efterlod de en mængde danske stednavne. Disse koloniale stednavne har haft meget forskellige postkoloniale efterliv, der afspejler de nye myndigheders onomastiske præferencer. Dette oplæg vil med udgangspunkt i kolonitidens danske gadenavne i Trankebar (Tharangambadi), byerne i Dansk Vestindien (US Virgin Islands) og byerne i Grønland (Kalaallit Nunaat) belyse hvilken kulturarvsmæssig værdi – positiv som negativ – de er blevet tillagt (og stadig tillægges) i eftertidens postkoloniale diskurs, såvel i de afkoloniserede byer som i Danmark.

Personnavne som ordstof, undersøgelse af eponymer i islandsk*Ellert Þór Jóhannsson*

Eponymer er et udbredt fænomen i mange sprog og afspejler ofte både sproglige mønstre og kulturelle fænomener, fx kan nævnes ord som engelsk *hoover* og dansk *wienerbrød*. De kan stamme fra forskellige type navne, stednavne, varemærke eller personnavne. I islandsk har denne type ord været forholdsvis lidt undersøgt, selvom de udgør en væsentlig del af ordforrådet og giver indblik i sprogbrug og kulturel sammenhæng.

I denne præsentation diskuterer jeg især eponymer der stammer fra personnavne. Islandsk rummer mange typer af den slags ord, fx kulturord som *Jónsmessa*, kunstneriske betegnelser som *kjarvalsmálverk*, ideologiske udtryk som *stalínismi*, tekniske eller naturvidenskabelige betegnelser som *röntgenmynd*, til låneord som *dísill* eller *tjakkur*. Eponymer optræder også som faste udtryk, og nogle er produktive i dannelsen af nye ord.

Islandske eponymer som er dannet af islandske navne har ofte kulturel relevans. Tit er de blevet fuldstændigt leksikaliserede. I præsentationen vil jeg se nærmere på nogle eksempler af den slags orddannelse. Her kan nævnes *grettistak*, ‘et stort og tungt bjerg’ eller vandreblok’, og stammer fra Grettir ‘den stærke’ Ásmundarson som er kendt fra islandsk middelalderlitteratur. Ordet bruges om kæmpestore sten som ingen kan løfte, og figurativt betyder *lyfta grettistaki* at ‘levere en kraftpræstation’; *gróusaga* ‘sladderhistorie’, der kommer fra Gróa á Leiti, en karakter i Jón Thoroddsens roman *Piltur og stúlka* (1850), hvis mindeværdige fremstilling har gjort hendes navn til en del af islandsk sprog og kultur; det samme kan siges om *þórðargleði* ‘skadefryd’, der stammer fra Árni Þórarinsson-biografien skrevet af Þórbergur Þórðarson, hvor en person beskrives, Þórður, der tager glæde ved andres ulykker; *pálínuboð* ‘potluck’, en form for fællesmåltid, hvor hver deltager medbringer noget med kan ikke knyttes til en bestemt person, men er muligvis inspireret af en islandsk børnerim “*Pálína með prikið*” ‘Pálína med pinden’; og *höskuldarviðvörðun*, en nyddannelse knyttet til den islandske folketingsmedlem Höskuldur Þórhallsson, der markerer en advarsel om en mulig afsløring af centrale handlingselementer, svarende til engelsk *spoiler alert*, opstået efter en episode den 6. april 2016, hvor han ved et uheld afslørede ministerudnævnelser før den officielle meddelelse.

Ord som disse undersøges ved hjælp af lexicografiske kilder som *Íslensk nútímamálsorðabók* og *Íslensk orðabók* samt digitale korpora, herunder *Risamálheildin* og tidsskriftarkivet *Tímarit.is*. Analysen viser, hvordan personnavne kan indgå i det aktive ordforråd, give anledning til nye ord og udtryk, afspejle sproglige mønstre og samtidig afsløre aspekter af den islandske kultur, litterære tradition og sociale praksis.

References:

Íslensk nútímamálsorðabók. [Ordbog over moderne islandsk]. Þórdís Úlfarsdóttir & Halldóra Jónsdóttir (red.). Árni Magnússon-instituttet for islandske studier. <islenkordabok.is> (marts 2024).

Íslensk orðabók. (2010) Mörrður Árnason, & Laufey Leifsdóttir (red.). 5. útgáfa. [1. udg (1963), 2. udg. (1983), 3. udg. (2002), 4. udg. (2007)]. Reykjavík: Forlagið.

Risamálheildin [Icelandic Gigaword corpus]. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. <malheildir.arnastofnun.is> (oktober 2025).

Tímarit.is [Arkiv over aviser og tidsskrifter] <timarit.is> (oktober 2025).

Islandske bondegårde med ordet *fjörður* i deres navne

Margrét Jónsdóttir

Det antages at antal islandske fjorde er omkring et hundrede.¹ I godt tyve af disse fjorde er eller har der været bondegårde ved samme navn.² Eksempler på dette er fx *Kollafjörður* (ind fra Faxaflói), *Kvígingisfjörður* (ind fra Breiðafjörður), *Tröstansfjörður*, (ind fra Arnarfjörður), *Vatnsfjörður* (ved Ísafjarðardjúp), *Ófeigsfjörður* (på Strandir), *Miðfjörður* (ved Bakkaflói) og *Berufjörður* (på den sydlige del af Austfirðir). Der findes dog eksempler på ordet *Fjörður* alene eller *Kerlingarfjörður* (i Kerlingarfjörður ved Breiðafjörður). Nogle steder skelnes der mellem to gårde ved samme navn med retningsbestemmelser, jf. *Fremri-* og *Neðri-Reykjarfjörður* (hhv.gården længere fremme og gården nedenfor) (ind fra Arnarfjörður). Der kan også nævnes eksempler på sammensatte navne med *fjörður* som det første led, fx gårdene *Stóra-* og *Litla-Fjarðarhorn* som begge findes i bunden af (dvs. inderst i Kollafjörður ind fra Steingrímsfjörður). Nogle af disse fjord-gårde er stadigvæk beboede, fx *Berufjörður* (på den sydlige del af Austfirðir) og *Norðurfjörður* (på Strandir). På andre gårde er der ikke fast beboelse. Eksempler på dette er *Tröstansfjörður* og *Furufjörður* (på Strandir).

Gårdene er alle placeret i bunden af / inderst i de fjorde som de tager navn efter. De har fået deres navne fra fjordene. Fjordene er som oftest korte, nogle er en indfjord fra en større fjord. Fjordene kan være snævre men fra fjordbunden er udsigt/udsyn ud ad fjorden og endda til havs. Den geografiske placering har derfor været betydningsfuld. Det kan endvidere markeres af at på

¹ Jf. *Íslenskt fornbréfasafn. Diplomatarium Islandicum 3.b* (1896), Kålund: *Bidrag til en historisk-topografisk Beskrivelse af Island*. 2 b. (1877-1882); se også https://is.wikipedia.org/wiki/Listi_yfir_fir%C3%B0i_%C3%8Dslands.

² Jf. register over gårde (<https://arnastofnun.is/is/baejatal>).

nogle af gårdene blev der bygget kirke, fordi de har været tæt på alfarvej. Dette gælder *Vatnsfjörður* hvor der har været bondegård helt fra landnamstid.³ *Fjörður* í Seyðisfjörður (på den nordlige del af Austfirðir) har også eksisteret fra landnamstid.⁴ De ældste gårde der bærer navnet *fjörður* er sikkert flere. Fjordnavnene er under alle omstændigheder gamle.

I forelæsningen bliver gårdenes placering udpeget på kort og billeder. Der bliver specielt fokuseret på gårde på østfjordene, fra den nordligste *Miðfjörður* til de sydligste gårde der ligger ved *Papaafjörður*, hvor der nu kaldes Lón. Gårdenes alder bliver diskuteret, omgivelserne beskrevet så godt som muligt samt andet der præger gårdenes beliggenhed. Det bliver også diskuteret hvilken grund der ligger til at i nogle af fjordene findes der slet ikke gårde med fjordnavne. Paralleller til disse fjordnavne bliver anskuet, dvs. gårde der hedder noget med *vík* eller *lón*. Endvidere bliver der søgt hen til nogle nabolande for at se om der findes paralleller til fjord-navne på bondegårde.

Traces of Multiculturalism in the Contemporary Place Names of the Przemyśl Foothills (Poland)

Lukasz Karpecki

The Przemyśl Foothills constitute a significant borderland region in Central and Eastern Europe, where diverse ethnic, linguistic, and religious traditions have coexisted and interacted for centuries. Within this relatively small area, Polish, Ruthenian (Ukrainian), German, and Jewish cultures once converged, creating a dense network of social and communicative relations. These interactions have left visible traces in the linguistic landscape of the region. Contemporary place names both official and local variants reflect the complex history of multiculturalism in this area even though following the Second World War, most of these multicultural communities were forcibly displaced or assimilated.

This study examines how the contemporary place name system of a specific area of the Przemyśl Foothills preserves traces of former cultural contacts and how these older naming layers contribute to the present-day cultural identity of the region. The analysis focuses on localities in the south-eastern Foothills, particularly within the Fredropol commune (near the Polish-Ukrainian border), where linguistic and cultural interferences are especially visible. The material comprises contemporary and historical cartographic sources, onomastic data (including data from the dictionary ‘Nazwy miejscowe Polski’ [Place Names of Poland], edited by Kazimierz Rymut, Urszula Bijak, and Paweł Swoboda, works by Władysław Makarski, and data from the National Register of Geographical Names), as well as findings from the field research conducted by the author, including interviews with inhabitants and recordings of dialectal forms of local names.

The study focuses on three main aspects:

1. the continuity and transformation of names of Ruthenian origin and their modern adaptation to the Polish linguistic system;

³ Jf. Grímsdóttir: *Vatnsfjörður í Ísafirði. Þættir úr sögu höfuðbóls og kirkjustaðar* (2012).

⁴ Jf. Traustadóttir: ”Fann Bjólf í bátskumli.” *Morgunblaðið* 14.07 2025/mbl.is.

2. the presence of German and Jewish place name layers, often erased from official spatial representations but still functioning in local oral tradition; and
3. contemporary processes of resemantization and reinterpretation of names, in which old meanings are redefined under the influence of cultural and demographic changes.

The analysis reveals that multiculturalism in this region is not merely a historical fact but continues to shape the local perception of space and the construction of collective memory.

The findings indicate that contemporary place names of the Przemyśl Foothills constitute a palimpsest: a multilayered linguistic record preserving traces of contact, migration, displacement, and adaptation. Many place names preserve linguistic and cultural traces of former ethnic groups that have vanished from the social landscape but persist in the linguistic structure and cultural consciousness of the inhabitants. Conversely, new names and adaptive forms reflect the dynamic evolution of local identity, which combines elements of multicultural heritage with the processes of cultural homogenization that followed 1947.

Examining place names in the context of multiculturalism reveals not only the mechanisms of linguistic memory but also the potential of place naming as a tool for reflecting upon the region's history and its contemporary dimensions of identity. The analysis demonstrates that place naming, despite formal standardization, remains a living carrier of historical meanings. Thus, the Przemyśl Foothills represent an exceptional example of a space where language, memory, and landscape intertwine to form a complex, multilayered whole.

Ukrainian Military Ergonyms

Olena Karpenko

Ukrainian identity, understood as the sense of self – both an individual and collective – as well as the self-identification of a nation and its civilizational brand, has undergone significant changes since 2022. One of the markers of this transformation is the emergence of a new corpus of military ergonyms (proper names of military units) that reflect both resistance and identity-building through preserving cultural heritage, combined with linguistic creativity. Nominations such as *KRAKEN* or *Birds of Magyar/Пмаху Мадяра* have acquired semiotic weight that transcends military nomenclature. This phenomenon has come into existence recently and remains largely unexplored, offering a valuable opportunity to investigate its peculiarities.

This research aims to investigate the structural, semantic, and motivational characteristics of such language units, with a focus on how they contribute to constructing Ukrainian identity. The analysis is grounded in traditional onomastic theory, examining 500 ergonyms used by Ukrainian military formations of various scales from 2022 to 2025. The data has been collected from open sources, including mass media publications and online platforms (*Facebook, Telegram, Instagram*).

Structurally, such proper names fall into one-, two-, or occasionally three-word groups as in *Viking, Flying Scull, Wolves of Da Vinci/Вовки Да Вінчі*. Semantically, they span various fields:

military functions (*Robocops/Робокони, WU Samurai*), social groups (*Brotherhood/ Братство, Henchmen/Посіпаки*), geographical or ethnical units (*Kara-Dag/Капа-Даз, Apachi*), animals (*Lynx/Рись, Kittens/Мурчики*), birds (*Black Raven/Чорний ворон, Dodo Bird/Пташка Додо, Phoenix/Фенікс*), religious pantheons (*Odin/Одін, Saint Barbara, Devil's Team Officers*), supernatural phenomena (*Ghosts/Примари, Wings to Hell/Kрила До Пекла, Koschey Group*), among others. Motivationally, the analysed onyms can be classified as propositional (*Group 13*), modally marked (*Angry Beavers/ Злюки Бобри*), and associative (*Peaky Blinders/Госпі Картузи*).

At present, we are witnessing a transition of traditional Ukrainian cordocentrism – a heart-centred worldview central to Ukrainian philosophical tradition – to a protective mode, embracing protection and value-based development of the Ukrainian society.

Preliminary findings suggest that many ergonyms reflect the urge to defend Ukraine and restore peace. These onyms present a blend of Ukrainian and foreign lexemes, often culturally loaded, with a specific mix of Slavic and non-Slavic mythopoesis, such as *Svarog/Свароз, Perun/Перун, NEMESIS, MONOMACHOS, Odin/Одін, Athena/Афіна, Ares, Yokai*. Traditional Ukrainian symbols, such as *Red Guelder Rose/Червона калина*, which embodies beauty, love, maternity, when used as a military ergonym, acquire newer senses: of blood, shed for the Motherland, and invincibility of the Ukrainian nation. The song of the 17th-century Red Guelder Rose, in its modern arrangement, became a non-official hymn of Ukrainian resistance.

By investigating these naming strategies, the research sheds light on the linguistic front of Ukraine's resistance and offers a framework for interpreting ergonymic creativity under wartime conditions.

Keywords: cultural heritage, military ergonyms, proper names, Ukrainian identity

Från Kalevala till Saunax: En kognitiv-semantisk analys av astronomiska namnförslag av finskspråkiga språkbrukare

Klaudia Kiviranta

I mitt föredrag presenterar jag hur finskhet uttrycks i namnförslag till en exoplanet och dess värdstjärna som insändes av finskspråkiga deltagare till IAU100 NameExoWorlds-namntävlingen år 2019. Materialet består av 100 namnpar (200 namnförslag) med motiveringar, insamlade via tävlingens webbformulär. Eftersom deltagarna är vanliga språkbrukare betraktas materialet som folkonomastiskt: det belyser hur människor utanför den officiella namngivningen föreställer sig passande namn för kosmiska objekt.

Studiemetoden är en kognitiv-semantisk analys enligt Paula Sjöbloms (2006) modell där namnens betydelse tolkas i relation till kognitiva domäner. Analysen visar hur namngivarna skapar mening genom direkta, indirekta, komprimerade eller avbrutna relationer mellan namn och referent. Dessutom undersöks vilka kulturella element av finskhet som återspeglas i namnförslagen.

Resultaten visar att namngivarna har valt element ur bland annat den finska mytologin, naturen, bastukulturen och begreppet *sisu*. De har verbaliserat avlägsna objekt genom kulturellt igenkännbara symboler och motiv, vilket namn som *Aino*, *Löyly* och *Saunax* illustrerar. Namnförslagen framstår som språkliga och symboliska handlingar som förbinder det lokala med det universella och förenar vardagliga föreställningar om Finland med människans behov av att skapa mening i det okända. Studien visar hur nationell identitet uttrycks i ett globalt sammanhang och hur kognitiv-semantisk analys kan tillämpas i undersökningen av astronomiska namn.

Stadnamn og kulturarv i mellomalder- og miljøperspektiv – eit hav utan botn?

Jonas Koesling

Grunntanken bak ved dette foredraget er på et vis spørsmålet om det fanst nokon form for medveten om stadnamn som kulturarv i nordisk mellomalder, særleg med tanke på stadnamn som berar av miljøkunnskap. Dette er kanskje eit nokso problematisk spørsmål med omsyn til at tilsvarande omgrep ikkje fanst på den tida. Likevel kan det jo tenkjast at stadnamn oppfylte liknande funksjonar og kategoriar slik som omgrepet kulturarv gjer det i dag. Men i samband med dette må man sjølv sagt spørja seg om overleveringssituasjonen tillèt konklusjonar i det heile teke.

Eg skal difor nærmare meg problemet frå ein litt annan vinkel. Utgangspunktet er arbeidet mitt innom norrøn filologi og miljøhumaniora, spesielt når det gjeld havet, som er òg grunn til at eg skal avgrensa meg til namn på hav- og kystvassområde. Basert på ei rekke undersøkingar av havrelatert namnematerial i islandske søgur og andre norrøne verk frå mellomalderen som ei form for miljøkunnskap, skal eg diskutera nokon døme på slike stadnamn og korleis dei kunne oppfattast med fokus på kulturarv. Her skal eg leggja vekt på overleveringa og sjå nærmare på namn som er både nye og gamle namn, kortliva og langliva, og illustrerer enkle nemningshevder og -mønster. Med sikt på manifesteringa i handskrifter skal eg diskutera aspekt som verdi og vern av stadnamn og relaterte tradisjonar. I samband med dette kan det òg vera nyttig å taka med nokon døme frå den seinare vitskaplege resepsjonen av slike namn i enkle debattar som kastar ljøs på vurderinga og omdøminga av disse i ettertida. Det som kjem til å sameina trådane er mogleiken å studera havnamn som ein tilgang til fortidas miljø og miljøkunnskap: Men kva slags krav kan me stilla då til dei? Kan me betrakta dei som nokolunde pålitelege og beskytta (som om ei form for kulturarvskonvensjon om dette hadde vore på plass)? Eller kan me rett og slett ikkje tenkja mellomalderlege stadnamn ut frå slike moderne tankesett? Og kva for ei rolle spelar då sagalitteraturen som kulturarv?

Oldnordiske navne fra Snorres Edda i den islandske navneskik – fra romantikken til nutiden

Guðrún Kvaran & Ágústa Þorbergsdóttir

Mange islandske personnavne har deres oprindelse i Snorres Edda og andre nordiske oldtidsværker. I foredraget præsenteres der en undersøgelse af sådanne navne i islandsk navneskik. Fokus rettes mod navne, der forekommer i Snorres Edda, og der søges svar på spørgsmål som: Er

nogle af disse navne blevet brugt kontinuerligt siden bosættelsen? Hvilke navne blev genoplivet i det 19. århundrede under indflydelse af den romantiske bevægelse? Og hvilke navne tages først i brug i det 20. og 21. århundrede?

Der vil blive set på, hvilke personer navnene er knyttet til – er de hentet fra helte, konger, guder eller andre? Endvidere undersøges, om det er muligt at klassificere navnene efter oprindelse og anvendelse, og hvordan forestillinger om den gamle nordiske kulturverden har påvirket navngivningen.

Det diskuteres, om man kan identificere forskellige kategorier efter navnenes oprindelse. Hvorfor henter islændinge stadig personnavne fra Snorres Edda? Er der forskel på de navne, der blev taget i brug i det 19. århundrede, og de navne, der fremkommer senere? Er disse navne blevet alment udbredt, eller er de sjældne? Endelig undersøges, om valget af hidtil ubrugte oldtidsnavne afspejler et ønske om at ære nationens kulturarv, eller blot en søgen efter et særligt islandsk navn, som ingen tidligere har båret. Er det „positive personer“, der typisk står bag disse navne? Kan man stadig finde navne i Snorres Edda, som i fremtiden eventuelt bliver islandske personnavne?

Endelig drøftes spørgsmålet, om tendensen til at tage gamle stavemåder i brug (f.eks. *Hávarr* i stedet for *Hávar* og *Ísarr* i stedet for *Ísar*) afspejler et ønske om at fastholde eller knytte sig til den nordiske kulturarv og skabe symbolske eller imaginære forbindelser til fortiden, eller om brugen snarere markerer et ønske om særpræg, hvor man vælger en „særlig“ form af navnet, som adskiller sig fra den almindeligt anvendte stavemåde.

Name heritage and the conflict of values: The case of Estonia

Tiina Laansalu & Peeter Päll

Estonian cultural heritage is multilayered: it intertwines traces of Estonian, German, Russian, and other languages and cultures (Alas et al. 2025). German place names, some of which originated in the Middle Ages and remained in use for centuries, have played a significant role in both Estonian history and its toponymic landscape. Their position in contemporary cultural memory is ambivalent – they have been viewed both as symbols of foreign domination and as witnesses of cultural diversity. As symbols of domination, they have often been disapproved of within our own national heritage, since “cultural heritage defines the boundaries of communities and emphasizes their presumed core values, favouring one community narrative over alternative voices” (Mácha 2023: 22).

In recent decades, however, a renewed interest in historical German place names has emerged in Estonia. These names are increasingly used in business, tourism, and local branding, where they tend to be perceived as symbols of quality and tradition rather than as remnants of colonial or feudal history. German name forms such as *Arensburg* (Kuressaare), *Fellin* (Viljandi), or *Dorpat* (Tartu) have acquired a nostalgic and culturally safe connotation. The paper asks whether this trend reflects an unintended loss of historical context or a new way of engaging with heritage. Is the revival of German names a reactivation of cultural memory or a convenient way of

distancing from its more complex aspects? Have “their names” in some sense become “our names”?

Since the Estonian Place Names Act emphasizes the protection of culturally and historically valuable place names – interpreted primarily from the standpoint of the Estonian language and national identity – names carrying the German legacy have often been marginalized in official name policy. How, then, should we interpret a cultural heritage that can evoke ambivalent attitudes? Could this be seen as a case of *difficult heritage* (Thomas et al. 2019)?

The presentation discusses what are the main types of cultural heritage that need protection, what principles should guide this protection, and who has the authority to decide. Protecting cultural heritage ultimately means making conscious choices about which layers of our multilayered past we wish to include in the cultural memory of the future.

References:

- Alas, Marit & Laansalu, Tiina & Päll, Peeter. 2025. Estonian street names in the ideological turbulence through the centuries. *Onoma* 60, 17–30. DOI: 10.34158/ONOMA.60/2025/2.
- Kohanimeseadus [Place Names Act]. 2003. Riigi Teataja I 2003, 73, 485. <https://www.riigiteataja.ee/akt/130062023029>.
- Mácha, Přemysl. 2023. Wherein lies the heritage value of place names? *Onoma* 58, 19–35. DOI: 10.34158/ONOMA.58/2023/2.
- Thomas, Suzanne E. & Herva, Vesa-Pekka & Seitsonen, Oula & Koskinen-Koivisto, Eerika. 2019. Dark heritage. In Smith, Claire (ed.), *Encyclopedia of global archaeology*. Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-51726-1_3197-1.

Versified names: Some examples from Iceland

Emily Lethbridge

The tradition of using verse-form to memorise names — whether of places, animals, or other categories of things, for example — is ancient and universally known. The formal requirements of poetic metres (e.g. syllable count, alliteration) are a highly effective way of supporting recall of lists or material. Sources for such poetic “name-registers” in Iceland are many and various, including medieval and post-medieval manuscripts; descriptive place-name records from the 19th and 20th centuries; answers to surveys issued by the National Museum of Iceland over the course of the 20th century; and even audio recordings of ethnographic interviews accessible via the online platform Ísmús (<https://www.ismus.is/>). In an interview recorded in 1971, for example, Finnbogi G. Lárusson (1909-2001, farmer at Laugarbrekka, near Hellnar on Snæfellsnes) chanted a verse about place-names around Breiðuvík (<https://www.ismus.is/tjodfraedi/hljodrit/1025932>).

These “nafnavísur” (name-verses) will be the focus of this talk. The genre will be introduced, examples given from different sources, and a typology established. The importance of these compositions as part of Icelandic cultural heritage will be considered from a broad perspective: I

will argue that their value is as much in the names they preserve and communicate, as in their form and the contexts of use and preservation.

Uneasy heritage: coming to terms with the toponymic legacy of the Soviet occupation of Czechoslovakia

Přemysl Mácha

The Soviet army occupied Czechoslovakia from 1968 until 1991. The units were stationed at various military bases throughout the country, the majority of them located in the present-day Czech Republic. These bases were strictly guarded and officially off-limits to the Czech population. However, significant social interaction took place between Soviet soldiers and the Czechoslovak army, foresters, police officers, and inhabitants of the surrounding municipalities. This interaction inspired the coining of geographical names referring to various landscape features and events associated with the Soviet army. Furthermore, the Soviet army left behind various buildings the majority of which are now either demolished or repurposed for residential and commercial uses. Still, many derelict structures (castles, churches, houses, cellars) and natural objects (cliffs, caves, trees) located in the former military training areas recall the presence of Soviet soldiers with names carved, painted, and scribbled on their surfaces. The vast majority of these names are toponyms referring to the soldiers' home towns, autonomous regions, and Soviet republics. These two layers of geographical names associated with the Soviet army – i.e. names in use by local people for various objects and places coming back to life on the former military bases as well as names carved on buildings, rocks, and trees by Soviet soldiers longing for home – represent an example of what Jones (2015) referred to as “uneasy heritage.” The process of gradual reconciliation was interrupted by the Russian invasion of Ukraine, which reopened old wounds and revived forgotten sentiments. The current public debate on the future of this “uneasy heritage” demonstrates both the symbolic power of geographical names as well as the complexity of heritage conservation in regions with turbulent histories such as Central Europe. In my paper, I will point out some of the key issues voiced in this debate, using the former Soviet military training grounds of Ralsko and Libavá as case studies. I will suggest a path forward in place name conservation, drawing on the concepts of memory, trauma, and reconciliation.

Reference:

Jones, Sara. "Uneasy Heritage: Remembering Everyday Life in Post-Socialist Memorials and Museums." In *Encounters with Popular Pasts: Cultural Heritage and Popular Culture*, pp. 219-234. Cham: Springer International Publishing, 2015.

Sámi reindeer herders' toponymic competence

Anni Magga-Eira

In this presentation, I examine the place-name competence of reindeer-herding Sámi in the early 2000s from a socio-onomastic perspective. I discuss how place-name knowledge has been transmitted between two generations and which socio-onomastic factors influence the intergenerational transmission of place-name competence among reindeer-herding Sámi.

In the analysis, I have employed onomastic, socio-onomastic, and interdisciplinary methods. The contextual information of the study sheds light on the linguistic situation of society, changes in the living environment and land use, working models in reindeer herding, communal relationships, and the historical developments of the area. In the analysis of place names, I have used both established onomastic research methods and new approaches developed specifically for this study.

The research focuses on two reindeer-herding districts: the Sallivaara district in Finland and the Låkkonjårga district in Norway. The research material is based on orally transmitted place names as well as contextual information collected through interviews with informants in 2007, 2008, 2015, and 2016. The dataset includes a total of 1,783 North Sámi place names, of which 940 are located in the Sallivaara district and 843 in the Låkkonjårga district. A total of 18 male informants participated in the study, nine from each research area. The younger generation informants were between 31 and 48 years old at the time of the interviews and were born between 1970 and 1987, while the older generation informants were between 57 and 87 years old and were born between 1931 and 1951.

Samskaping og tradering av stadomgrepet i Sogn og Fjordane. Ein analyse av stadnamnskildringar frå 1932

Samuele Mascetti

Innlegget tek føre seg korleis omgrepet stad kjem til uttrykk i dei sokalla skulebarnsoppskriftene av stadnamn frå 1930-åra. Dette var eit stort innsamlingsprosjekt der spørjeskjema med rettleiing vart sende til folkeskular i heile Noreg, og mellomstegselevar vart bedne om å skriva opp og skildra stutt stadnamn frå heimtraktene. Eg konsentrerer meg om oppskriftene frå Sogn og Fjordane fylke og ser spesifikt på rundt 400 namneskildringar som er både lengre og tilsynelatande uoppmoda. Dette kan tyda på at informantane oppfatta dei aktuelle namna og/eller namneobjekta som særskilt meiningsfylte.

Teoretisk byggjer innlegget på 1) ei narrativ-deskriptiv tilnærming til stadomgrepet (Tuan, 1991), som legg vekt på dei intuitive forteljingsstrategiane som finst i all språkbruk for å kasta ljós over korleis stadnamnbrukarar forstår stad-dimensjonen; 2) eit syn på stadnamn som tekstar i kontekst med kronotopisk funksjon, det vil seia «[...] the aspect of contextualization through which specific chunks of history [...] can be invoked in discourse as meaning-attributing resources» (Blommaert, 2015).

Formell (dialektologisk) og kontekstuell analyse av materialet syner at informantane svært sjeldan tematiserte språkinterne trekk ved namna i skildringane sine. Derimot syner kvalitativ innhaldsanalyse at attforteljing av lokalsegner stod sentralt i konseptualiseringa av namngjevne

stader, og at det narrative innhaldet i stadnamna heile tida var attskapt og tradert i fellesskap. Desse funna opnar for ei tolking av dei aktuelle stadnamna som kronotopiske rammer for samhandling med kulturlandskapet, og som vidare låg til grunn for ein sams kulturell literacy i lokalsamfunnet (Kotilainen, 2022).

Referansar:

- Blommaert, J. (2015). Chronotopes, Scales, and Complexity in the Study of Language in Society. *Annual Review of Anthropology* 44, 105–116. <https://doi.org/10.1146/annurev-anthro-102214-014035>
- Kotilainen, S. (2022). Using the concept of onomastic literacy as an analytical tool: A methodological examination of the names of European royal families. *Nordic Journal of Socio Onomastics* 2. <https://doi.org/10.59589/noso.22022.14677>
- Tuan, Y.-F. (1991). Language and the Making of Place: A Narrative-Descriptive Approach. *Annals of the Association of American Geographers* 81(4). 684–696. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8306.1991.tb01715.x>

På jakt etter det nordiske. Kulturelle spor i navn på overnattingssteder i de nordiske hovedstedene

Agata Michnowska

Denne studien omhandler hvordan nordisk kultur kommer til uttrykk gjennom navn på overnattingssteder i de nordiske hovedstedene, dvs. København, Oslo, Reykjavík, Tórshavn og Stockholm. Slike navn hører i videre forstand til navneforskningens yngste gren, nemlig krematonymi (gresk chréma, chrématos «ting, gjenstand, vare»). Formålet er å identifisere kulturelle, språklige og symbolske spor av den nordiske kulturen slik den gjenspeiles i navn på hoteller, hosteller, vertshus og mindre, uavhengig drevne steder.

De fleste overnattingsstedene inngår i større internasjonale kjeder som navngir sine objekter etter strengt definerte regler. Målet med dette er å sikre konsistens og transparens på tvers av landegrensene. Det betyr imidlertid ikke at det er umulig å finne henvisninger til lokal kultur og lokal toponymi i slike navn. Til tross for internasjonale navnetrender og den dominerende posisjonen til engelsk i markedsføring, kan slike spor også påvises. Spørsmålet er i hvilken grad disse sporene forekommer, både generelt i Norden og i de enkelte hovedstedene. Studien skal derfor også kaste lys på forskjeller mellom navngivingsmønstre i de nordiske landene.

Forskningsmaterialet består av navn hentet fra digitale bookingplattformer. Presentasjonen er basert på mitt pågående doktorgradsprosjekt, hvor jeg drøfter ulike typer navngivingsmønstre i den nordiske krematonymien.

Stedsnavn som språklige og territorielle styringsobjekter: en genealogisk analyse av problemrepresentasjoner i norsk navnepolitikk*Ingvil Nordland*

At stedsnavn er språklige kulturminner som det er viktig å ta vare på, er noe de aller fleste kan enes om. I Norge er skriftnormering det fremste vernetiltaket. Etter lov 18. mai 1990 nr. 11 om stadnamn (stedsnavnloven) skal stedsnavna formidles i en skrivemåte som tar utgangspunkt i den *nedarva lokale uttalen*. Gjennom tre revisjoner av denne loven, den siste i 2019, har man forsøkt å balansere faglig ekspertise og lokaldemokratisk medvirkning. Disse revisjonene har vært prega av stadig nye kompromisser og unntaksregler, men ikke løst grunnleggende spenninger.

Dette innlegget gir en kort introduksjon av det analytiske rammeverket jeg bruker for å analysere norsk stedsnavnpolitikk i min doktoravhandling med tittelen *Navn, normering og nasjon: skriftnormering av stedsnavn som styringsteknologi*. Jeg utvikler det jeg kaller *genealogisk analyse av problemrepresentasjoner* – ei tilnærming som kombinerer Michel Foucaults genealogiske metode med Carol Bacchis «What's the Problem Represented to be?» (WPR). Der genealogi gir historisk dybde til forståelsen av hvordan forvaltninga har vokst fram, gir WPR analytisk presisjon til å undersøke hvordan «problemet» med stedsnavn og navnenormering konstitueres i styringsdokumenter. Tilnærminga viser at dagens ordninger verken er naturlige eller nødvendige, men historisk og politisk betinga.

Gjennom den genealogiske analysen identifiserer jeg tre dominerende problemrepresentasjoner som har avløst hverandre sia 1830-tallet: den postkoloniale (stedsnavn som objekt i nasjonsbyggingsprosessen), den målpolitiske (stedsnavn som styrbart objekt i striden mellom bokmål og nynorsk) og den kulturminnepolitiske (stedsnavn som sårbare kulturminner). Hver av disse legitimerer offentlig kontroll med skrivemåten på nye måter, men alle bygger på de samme underliggende vitenskapsteoretiske antakelsene om språklig essensialisme, nasjonal enhet og vitenskapelig autoritet.

Et sentralt teoretisk bidrag er utvidinga av WPR-rammeverket med *romlige effekter* som egen analytisk kategori. Stedsnavn er ikke bare språklige fenomen, men også territorielle markører som konstitueres gjennom romlige praksiser som kartlegging, matrikkelproduksjon og administrative inndelinger. Når stedsnavn normeres og skrives inn i offisielle register, produseres territorium – steder blir definert, avgrensa og gjort styrbare. Gjennom Stuart Eldens begrep om territorium som politisk teknologi og Reuben Rose-Redwoods teori om toponymisk inskripsjon viser jeg hvordan skriftnormering fungerer som både språklig og territoriell styringsteknologi.

Analysen synliggjør at navneforvaltninga er bygd på uløselige spenninger mellom ulike former for kunnskap og tilhørighet, mellom vitenskapelig autoritet og demokratisk medvirkning, mellom språklig standardisering og kulturelt mangfold. Ved å gjøre eksplisitt hvordan historisk betinga antakelser fortsatt setter premissene for dagens forvaltning, avdekker analysen behovet for kritisk refleksjon over etablerte kunnskapsregimer.

Swedish baby names and modelling of cultural change*Alexandra Petrulevich, Ellinor Lindqvist, Per Sjödin & Shaobo Jin*

The purpose of the talk is to establish the path and the rate of cultural innovation and transmission in Sweden 1978–2024 as evident in the underlying population-level datasets of baby names. Understanding cultural change defined as introduction and transmission of innovations is essential for predicting any future developments in society. Baby names datasets showcase introduction of new variants and recycling of existing ones at any given time and thus allow observations of authentic cultural change. Such datasets have for decades been the empirical foundation of studies in cultural transmission seeking to establish and explain the governing principle of cultural evolution (Hahn & Bentley 2003, O’Dwyer & Kandler 2017; Newberry & Plotkin 2022). Cultural transmission and change do not directly correspond to the concept of cultural heritage as defined in Mácha (2023). However, these address some of the aspects associated with the study of cultural heritage and its multi-layered focus on past, present and future. Cultural transmission and change embrace multiple population-level social processes or tendencies towards conformism (anti-novelty bias), neutrality or anti-conformism (pro-novelty bias), not least when it comes to first name choices for newborns. In the talk, we use a complete first name dataset 1978–2024 obtained from Statistics Sweden, including two main subsets, male and female names. Mathematical and statistical methods are used to establish factual innovation rates, i.e. the rate at which novel names occur, in the available time series. This work is conducted both on raw and normalised subsets to evaluate if and how the inclusion or exclusion of rare names influence the end result. Rule-based NLP (natural language processing) methods are used to develop and test spelling normalisation. Finally, we trace the transmission of at least one specific group of names, e.g. biblical names, to compare the results with transmission patterns in other baby-names datasets.

References:

- Hahn MW, Bentley RA. 2003 Drift as a mechanism for cultural change: an example from baby names. *Proc. Biol. Soc.* 270, S120–S123
- O’Dwyer JP, Kandler A. 2017 Inferring processes of cultural transmission: the critical role of rare variants in distinguishing neutrality from novelty biases. *Phil. Trans. R. Soc. B* 372: 20160426. <http://dx.doi.org/10.1098/rstb.2016.0426>
- Mácha, P. 2023 Wherein lies the heritage value of place names? *Onoma* 58, 19–35. DOI: 10.34158/ONOMA.58/2023/2
- Newberry MG, Plotkin JB. 2022 Measuring frequency-dependent selection in culture. *Nat Hum Behav.* 2022;6(8):1048–1055. pmid:35637298.

Sveriges medeltida personnamn som immateriellt kulturarv*Lennart Ryman & Daniel Solling*

Ordboksprojektet Sveriges medeltida personnamn (SMP) startades 1943 med förebild i E. H. Linds ordbok över ”norsk-isländska” personnamn och framför allt Danmarks gamle personnavne (DGP). Ett av projektets uttalade syften är att tillgängliggöra det kulturarv som de svenska medeltida personnamnen utgör. Samlingarna upptar i princip samtliga förnamn och tillnamn som under medeltiden har brukats inom Sveriges nuvarande gränser och i Finland. År 1520 gäller som ungefärlig gräns framåt i tiden.

Vi vill i föredraget lyfta fram inte bara personnamn utan även personnamnssamlingar som en del av det immateriella kulturarvet. Sedan det första häftet 1967 till det senaste 2016 har redaktionsprinciperna skiftat, men den grundläggande strukturen har bestått. När ett projekt har pågått under lång tid är det dock svårt att undvika att olika omständigheter leder till förändringar i arbetssättet. Redaktionsprinciperna återspeglar en delvis skiftande syn på kulturarvet och vad man har ansett vara viktigt att förmedla. Bland annat har det funnits ett stort intresse för namnbärande och kontext. SMP:s redaktionsprinciper är inte tidigare undersökta, vilket vi vill ändra på genom detta föredrag. I någon mån kommer vi att stödja oss på uttalanden från redaktörerna.

Vi vill också blicka framåt. Sedan ett par år pågår en digitalisering av arbetsprocessen med SMP. Denna digitalisering, i kombination med att antalet personer i redaktionen har minskat, leder till nya möjligheter och nya begränsningar. Redaktionsprinciperna måste därför omarbetas och ett sådant arbete pågår. Vi vill dock verka för att bevara kontinuiteten bakåt mot de tidigare delarna av ordboken och kommer att resonera kring våra vägar framåt. I kombination med fortsatt häftesvis tryckning behövs även nya digitala lösningar, vilket kunde underlätta en förbättrad nordisk integration i tillgängliggörandet av äldre och nyare nordiskt personnamnsskick.

"Eg kan skjønne det på generelt grunnlag, men dette namnet er vårt" - eit folkelingvistisk blikk på klagesaker om skrivemåten til norske stadnamn*Johannes Rønning*

I Noreg har lokale folk og organisasjonar rett til å klage på skrivemåten til stadnamn dei har særleg tilknytning til, jf. stadnamnlova, § 6. I den typiske klagesaka som når klagenemnda for stadnamnsaker, er den eine parten lokale folk, gjerne med kommunen i ryggen, mens den andre parten er Kartverket. Kartverket vedtar skrivemåtar i tråd med stadnamnlova, som har som formål å «ta vare på stadnamn som kulturminne» (§ 1), der eit spesielt viktig prinsipp er at skrivemåten «ikkje skyggjer for meiningsinnhaldet». Den lokale parten i klagesakene deler ikkje oppfatninga til Kartverket om namna, og legg dermed vekt på andre prinsipp – typisk at lokal bruk skal vere styrande for skrivemåten på kart.

Eg har undersøkt klagesaker om skrivemåten på stadnamn frå perspektivet til dei lokale, både argumentasjonen i sakspapira og meiningar eg har samla gjennom intervju med personar som har vore involvert i klagesaker. I intervjuar har eg berre snakka med klagarar i saker om naturnamn og liknande namn på stader som ingen enkelt person eller familie kan seiast å eige. Eg har ønskt å

komme inn på spørsmål som kven som skal ha rett til å bestemme skrivemåten på stadnamn, om klagarane forstår seg på argumentasjonen imot skrivemåten dei ønskjer seg, og om dei meiner det i det heile tatt skal finnast noko overordna prinsipp som kan overstyre det folk lokalt ønskjer seg.

Eg tar utgangspunkt i Fridell (2006) sin sosioonomastiske teori om stilistisk variasjon i stadnamn. Unionen med Danmark introduserte ein stilistisk variasjon i norske stadnamn der dei fekk ei høgstilsform som var dansk og primært skriftleg, ved sida av den lokale norske dialektuttalen, som vart lågstilsform. Norsk stadnamnormering etter dansketida kan seiast å ha arbeidd for å løfte lågstilsformene opp til høgstilsformer. Eg har sett på i kva grad idéen om H- og L-former enno lever hos folk lokalt, men også korleis synet deira gjerne varierer etter namnetype. Klagesaker om bustadnamn er i stor grad knytte til at folk vil ha dei gamle danske H-formene tilbake, mens klagesaker om naturnamn oftast går ut på at lokalfolk vil gjere skrivemåten enda meir lokal og dialektprega enn den offisielle skrivemåten. Den typen forhold ein har til eit stadnamn, har altså mykje å seie for kva skriftleg uttrykk ein ønskjer for stadnamnet. Eg meiner at dette spelar ei stor rolle i at det dukkar opp så mange klagesaker om stadnamn i Noreg.

Litteratur:

Fridell, S. (2006). *Ortnamn i stilistisk variation*. Kungliga Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur.

Projektet Skärgårds-Esbo

Aurora Salmi

Namnen har egenskapen att lokalisera, men också att bevara språket och kulturen, bygga upp platsens identitet. I den här presentationen presenterar jag projektet Skärgårds-Esbo. Projektet är ett exempel på hur namn och namnrelaterat kulturarv och historia inte bara har samlats in och bevarats utan också aktivt delats ut till medborgarna. Presentationen är en fortsättning på Sami Suvirantas presentation av skärgårdsnamnen i Esbo och de nuvarande principerna för namngivning.

Projektet Skärgårds-Esbo fick sin början på 1960-talet på initiativ av Esbo namnkommitté när ortnamnen vid kusten och i skärgården började studeras och dokumenteras för att namnen ska kunna användas i stadsplaneringen. I samband med detta startades och understöddes bland annat den insamling av namn i kusttrakterna som gjordes för Svenska litteratursällskapets ortnamnsarkiv. Representanter för de forna namnkommittéerna fick slutligen idén till en bok som skulle samla information om Esbos gamla och nya namnbestånd, och som skulle publiceras när kommittén upphörde 1975.

Slutligen utkom 1996 boken Skärgårds-Esbo på finska och svenska (red. Sirkka Paikkala, Esbo stadsplaneringscentralen). Det fanns efterfrågan på en kulturhistorisk översikt av namnbeståndet och under 2010-talet blev det aktuellt att planera en överföring av publikationen till webben. Nu har verkets cirka 600 namnartiklar och historiska specialartiklar reviderats, uppdaterats och sammanställts i en trespråkig publikation som publiceras våren 2026 på Esbo stads

webbplats tillgänglig för alla. Publikationens trespråkiga dräkt motsvarar stadens nuvarande kommunikationsbehov.

Skärgårds-Esbo visar hur insamling och bevarande av namnen kan börja utifrån planläggningens behov, men fortsätta som ett projekt där man bevarar kulturarvet genom att dela med sig av historiekunskap till en stor publik. Uppskattningen av namn och kultur sammanhänger med kunskap om dessa frågor. Detta projekt som förenar stadsplanering, kulturarv och kommunikation har nu nått en punkt där information är tillgänglig för allmänheten i den enklaste och mest tillgängliga formen.

Namn på robotdammsugare som kategori: att skapa nytt och bevara gammalt

Sofia Sandström

I min presentation undersöker jag egennamn på robotdammsugare. Robotdammsugare är en relativt ny, en populär art av namnbärare. Namnen på robotdammsugare är en mångsidig enhet: namn är lånade från andra namnkategorier, såsom personnamn, namn på sällskapsdjur och namn från populärkulturen. Namnen på robotdammsugare visar också kulturella likheter och skillnader mellan olika länder. Listor med namnförslag på olika språk, ofta sammanställda av återförsäljare eller tillverkare hittas på internet. De har ofta referenser till välkända populärkulturprodukter och offentliga personer, namn baserade på vilka även förekommer i mitt eget material. I verkligheten är dock namngivningen av robotdammsugare mer mångsidig, och namnen innehåller också en mängd olika kulturella och språkspecifika referenser.

Den tekniska utvecklingen formar vår kultur och vårt levnadssätt. Den påverkar också namngivningen genom att skapa nya objekt att namnge. Objekten för namnforskning har bland annat inkluderat olika maskiner och apparater (Ottersbach & Solling 2022) och bilar (Seppälä 2013, Solling 2025).

År 2023 publicerat Finlands TV- och radiobolag YLE en undersökning om namngivning av robotdammsugare och andra hushållsapparater. Mitt forskningsmaterial består av svaren på denna undersökning. Respondenterna berättar om namnen på apparaterna, namngivningsgrunder och varför de ville namnge apparaten. Namngivning gör objektet till en individ snarare än en representant för sin klass (Sjöblom 2004: 83). Till skillnad från andra hushållsapparater rör sig en robotdammsugare självständigt, vilket är anledningen till att mänskliga och personliga egenskaper tillskrivs den. Den jämförs ofta med ett husdjur och till och med en familjemedlem. Humanisering verkar vara anledningen till att namnge apparater. Namn är en del av kulturen, och nya namn skapas baserat på namngivningsmönster (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 16). Jag försöker ta reda på vilka namnkategorier som används som modeller för att namnge robotdammsugare, och därmed vilka namn som ges till dem.

Jag grupperar namnen i mitt material enligt olika namngivningskriterier. Samma namn kan ha olika kriterier, d.v.s. de kan tillhöra olika grupper. Robotdammsugare får en hel del personnamn, oavsett om namngivningskriterierna till exempel är husdjur, roller eller inbillade personlighetsdrag för roboten och tillhörande bilder. Namnen har ofta en fonetisk likhet med orden 'robot' och

'dammsugare'. Användningen av personnamn gör också namngivarna medvetna om namnens och hushållssysslornas könsbundna karaktär. Även namn som för närvarande är impopulära bland människor på grund av sin gammalmodighet är lämpliga för robotdammsugare. Å andra sidan kan namn som anses vara för typiska för sällskapsdjur (som *Musti*) börja verka fräscha när namngivarens art avviker från den antagna.

Källor:

- Ainiala Terhi, Saarelma Minna & Sjöblom Paula 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet. Suomalaisen kirjallisuuden seura*. Helsinki.
- Ottersbach Ambra & Solling Daniel 2022: 'Staubi' & 'Robban' Individualnamen für Maschinen und technische Geräte im deutsch-schwedischen Vergleich. *Beiträge zur Namenforschung*, 57(3) s. 311–341.
- Seppälä Janne 2013: *Kulkine.net. Tutkimus epävirallisista kulkineennimistä*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. <https://www.kulkine.net/>
- Sjöblom Paula 2004: Kognitiivinen näkökulma proprien semantiikkaan. *Virittäjä*, 108 (1), 80. <https://journal.fi/virittaja/article/view/40315>.
- Solling Daniel 2025: Individuelle Namensgebung von Autos in Schweden. I Paola Cotticelli-Kurras (ed.): *Names in Times of Crisis: Age of pandemics, energetic deficiency and war*. Tübingen. Narr Francke Attempto. s. 237–252.

German Heritage in Danish Surnames

Mirjam Schmuck

Danish surnames with their unique share of German-influenced names bear powerful witness to the shared multicultural and multilingual Danish-German history and the close cultural ties. The intense language contact dating back to medieval / early modern times and the era of the Hanseatic League with wide-spread (Low)German-Danish multilingualism shaped not only the Danish vocabulary with an estimate of 20% (Low)German loans, but also the Danish surname inventory. At the time when surnames emerged among the Danish urban population (17th/18th c.), German nationals (public servants, merchants, craftsmen) accounted for roughly 20% in larger cities (cf. Winge 1992). Since the German language enjoyed high prestige at that time, many German elements were adopted reflecting the widespread multilingualism. Søndergaard (1979: 142) concludes: "Vort navnerpertoire og vor brug af navnene ville have været fundamentalt anderledes, hvis de ikke var blevet udformet på tysk basis."

This study explores the German heritage in Danish surnames based on digital census data from 1787 by extracting 1) original German names – adapted (e.g., *Køhler*, *Schössler*) or non-adapted to the Danish system (e.g. *Wul.*, *Lange*) and 2) original Danish surnames reflecting German influence in a) phonology/spellings (e.g., *Bæk* > *Bech*, *Mørk* > *Mørch*, *Skov* > *Schouw*) and b) morphology (*Hersholtz*, *Schandor*). The study further employs new methods of data-mining

to trace the geographical provenance of German immigrants, thereby shedding new light on historical migration patterns.

References:

- Marquardsen, Ida (1908): Der Einfluss des Mittelniederdeutschen auf das Dänische im 15. Jahrhundert. *Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur* 33 (1908), 405–458.
- Schmuck, Mirjam (in press): Name und Identität(en): Namenwahl deutscher MigrantInnen in Dänemark im 19.–20. Jh. In: Simona Leonardi et al. (eds.): *Personennamen in Migration* (CeSLiC occasional papers).
- Snell, Gesa (1999): *Deutsche Immigranten in Kopenhagen 1800–1870: eine Minderheit zwischen Akzeptanz und Ablehnung*. Hamburg.
- Søndergaard, Georg (1979): *Bogen om personnavne. Oprindelse – Historie – Brug*. København.
- Søndergaard, Georg (2000): *Danske for- og efternavne: betydning, oprindelse, udbredelse*.
- Thomsen, Alfred (1945): *Vore Slægtsnavne. En undersøgelse af vore slægtsnavnes*. København.
- Winge, Vibeke (2009): Deutsch und Dänisch. In: Elmentaler, Michael (ed.): *Deutsch und seine Nachbarn*. Frankfurt, 1–13.
- Winge, Vibeke (1992): *Deutsche Dänen – dänische Deutsche. Geschichte der deutschen Sprache in Dänemark 1300–1800 mit einem Ausblick auf das 19. Jahrhundert*. Heidelberg.
- Winge, Vibeke (2006): Deutsch als Mittlersprache in Nordeuropa im 15. Jahrhundert. In: Helmut Glück & Bettina Morcinek (eds.): *Ein Franke in Venedig. Das Sprachlehrbuch des Georg von Nürnberg (1424) und seine Folgen*. Wiesbaden, 121–132.

The Case of the Soviet Period: Motivation Behind the Formation of Associative Unofficial Urban Place Names in Vilnius

Veslava Sidaravičienė

In 1940, following the Soviet occupation of Lithuania, a systematic renaming of streets was initiated. By 1990, after the re-establishment of independence, only 21 of 650 historical street names in Vilnius, the capital of Lithuania, had been preserved (Čaplinskas 2000, 20). The renamed urban place-name landscape led to new colloquial variants such as *Deržynskė* (*Dzeržinskio gatvė* ‘Dzeržinskis Street’) and *Brodas* (1. *Stalino prospektas* ‘Stalin Avenue’; 2. *Lenino prospektas* ‘Lenin Avenue’). These urban place names were used by the first Soviet generation, which represents the target group of this study.

To examine the motivation behind the creation of unofficial Vilnius urban place names based on associative lexis, thirteen respondents born between 1939 and 1965 were interviewed through semi-structured qualitative interviews (12.8 hours in total). The results were compared with data collected from Lithuanians born between 1989 and 1998 (Sidaravičienė 2023). The comparison aimed to highlight generational patterns in the perception of urban space.

Associative unofficial urban place names are defined here as names formed independently of the official name of a place, originating either from appellatives (1, 4) or from proper names (2,

3). Their creation is primarily determined by the visual features of objects and places (1), their spatial location (2), individuals associated with or residing in specific places (3) and historical context (4). Outward appearance, being the most immediately perceptible and widely recognized attribute, usually serves as the basis for naming.

(1) *Gavnianka* || *Gavniankė* (Bathing site near the Universal Department Store): *gavnianka* (-ė) ‘The site by the river Neris, next to Eidukevičius’s leather factory, which discharged waste into the river’;

(2) *Padekaniškės* (Lake *Gėlužė*): *Padekaniškės* ‘Lake *Gėlužė* is in Padekaniškės, western Vilnius’;

(3) *Pas Šabaniauskiene* (bar at the beginning of Lenin Avenue): *Šabaniauskiene* ‘derived from the surname of a waitress employed there’;

(4) *Kuro aparatūra* (Fuel Equipment Factory): *kuras*, *aparatūra* ‘the name derives from the factory that operated in this area’.

The unofficial Vilnius urban place names used by Lithuanians born between 1989 and 1998 were likewise motivated by visual features, spatial location, associated individuals and contextual factors (Sidaravičienė 2023, 163–164). This suggests that naming motives are consistent across generations, whereas the actual inventory depends on the historical period and the lived experiences of the residents. The older generation, in present-day spoken language, tends to employ historical urban place names transmitted from the Soviet-era Vilnius toponymic landscape: the clothing store *Zara* is still referred to as *Vaikų pasaulis* (‘Children’s World’) ‘a former department store’. On the other hand, for the younger generation, historical, social, and cultural realities proved insignificant in the formation of urban place names (Sidaravičienė 2023, 164).

References:

- Čaplinskas, A. Rimvydas. 2000. *Vilniaus gatvės. Istorija, vardynas, žemėlapiai* (The Streets of Vilnius: History, Names, and Maps). Vilnius: Charibdė.
- Sidaravičienė, Veslava. 2023. *Neoficialiųjų Vilniaus urbanonimų sudarymo polinkiai lietuvių jaunimo kalboje* (Trends of Forming Unofficial Urbanonyms of Vilnius in the Language of Lithuanian Youth). Doctoral dissertation. Vilnius: Vilnius University.

Caesar, Keisari and Kíarr

Dorgeir Sigurðsson

It is argued in this paper that the name *Kíarr* in Eddic poetry and the title *keisari* (emperor) are both derived from the name *Caesar*. The arguments for this are detailed in this paper and a shift in emphasis is given as a possible reason for why the words are so different.

Because the name *Kíarr* in *Hervarar saga* corresponds to the name *Cáser(e)* in the Old English poem *Widsith* it is likely derived from *Caesar*. A new interpretation of a verse in *Bandadrápa* from around 1010 establishes this firmly. It is argued that the title *keisari* is adapted from the Anglo-Saxon title *cásere* used in Old-English Biblical texts. *Keisari* and the name *Cesar* (from Medieval Latin) replaced the Old Norse name *Kíarr*, following the introduction of

Christianity. The Old-Norse form added a nominative *-r* to the latter syllable of *Caesar*, which likely attracted emphasis. Emphasis was weakened on the first syllable and it lost the *s*, similar to the first syllable in the word *ísarn* > *iarn*, which had a heavy second syllable (*-arn*). The possessive pronoun *várr* also had a similar development after adding a nominative ending to the Germanic *unsar*. A mandatory deletion of *s* in the aforementioned syllables can only have been temporary as the word *ísarn* could re-enter Old-Norse in *Þiðrekssaga*. An analogous effect of a shift in emphasis may have produced the Russian *tsar*.

Contemporary Lithuanian Women's Surnames: Between Heritage and Innovation

Daiva Sinkevičiūtė

Lithuanian women's surnames are characterized by a highly developed derivational system that has evolved over the centuries. Traditionally, they are formed from men's surnames by adding the suffixes *-aitė* (*Šalnaitė* < *Šalna*), *-ytė* (*Pečiulytė* < *Pečiulis*), *-utė* (*Vaitkutė* < *Vaitkus*), and *-(i)ūtė* (*Girdžiūtė* < *Girdžius*) – when formed from the father's surname – and *-(uv)ienė* (*Šalnierė* < *Šalna*, *Stonkuvienė* < *Stonkus*) – when formed from the husband's surname (Balčiūnienė et al., 2024, p. 425). These surnames reflect the woman's marital status and her relationship to the male members of her family.

In recent decades, this system has been criticized by Lithuanian society, as such surnames indicate the woman's marital status. In response, in 2003, the State Commission of the Lithuanian Language permitted the formation of women's surnames with the ending *-ė* (*Pečiulė* < *Pečiulis*) (Resolution No. 2 (87), 2003). These surnames do not indicate marital status and provide women with a greater freedom of choice. Public opinion surveys indicate that many Lithuanian citizens support this alternative.

In 2023, discussions arose regarding the legalization of Lithuanian women's surnames ending in *-a*. Since the ending *-a* is characteristic of feminine nouns, it was argued that surname forms with the ending *-a* would constitute a natural innovation in women's surname formation. Most linguists oppose this proposal, arguing that these surnames would disrupt the established Lithuanian surnames system and lead to the unification of male and female surname forms. Such cases occur in Lithuania when women marry abroad or enter into marriage with foreign citizens (for instance, *Bosas* (husband) and *Bosas* (wife)).

In this presentation, I will examine how Lithuanian society perceives such proposals and their significance for the tradition and identity of the Lithuanian language. For this discussion, I draw on public opinion survey data and publicly available online comments that reflect the societal debate over these surname forms and the changing attitudes toward cultural values. The desire to abandon traditional Lithuanian surnames indicates that contemporary Lithuanian women's surnames represent a point of intersection between the aspiration to preserve linguistic heritage and traditions and the need for innovation.

References:

Balčiūnienė et al., 2024 – Balčiūnienė, Asta, Drukteinis, Albinas, Kazlauskaitė, Rūta, Vaskelienė, Jolanta, Praktinė bendrinės lietuvių kalbos gramatika [A Practical Grammar of Standard Lithuanian], Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Resolution No 2 (87), 2003. Resolution on the Formation of Women's Surnames, adopted by the State Commission of the Lithuanian Language. Available at: <https://www.vlkk.lt/vlkk-nutarimai/suvestines-nutarimu-redakcijos/del-moteru-pavardziu-darymo> (accessed 23 October 2025).

Autentiska och syntetiska ortnamn – associationer till språk och kulturarv

Lisa Södergård & Therese Lindström Tiedemann

Forskare oavsett vetenskapsområde ska värna om levande personers integritet och se till att inga personuppgifter eller känsliga data sprids. Forskningsetiska riktlinjer och EU:s dataskyddsförordning (GDPR) föreslår att vi anonymiserar eller pseudonymiserar våra data. Det här innebär att såväl personnamn som ortnamn och även annan information som kan bidra till att identifiera personer kan behöva ändras.

Det finns olika strategier som forskare använder när de döljer egennamn (jfr ortonymer), t.ex.:

koder (t.ex. *SI*),

epitet (t.ex. *by*),

pseudonymer: andra autentiska namn (t.ex. *Göteborg* för *Stockholm*)

pseudonymer: syntetiska namn? (t.ex. *Segerstad*, *Mörtlax*, *Forest Lake*).

Forskning har visat att alla dessa principer används i publicerade språkvetenskapliga forskningsartiklar (t.ex. Södergård u.a, Heaton 2022). Men vilka följder får de olika teknikerna på möjligheterna att studera kulturarvets roll i olika kontexter (jfr Mácha 2023)? Hur kan sociala, kulturella och situationella aspekter av namn och namnbruk beaktas (Ainiala & Östman 2017, jfr Kostanski 2016, Creswell 2015)?

i) *Vi ska åka skidor i **Hemavan** till nyår.* → *Vi ska åka skidor i **Barcelona** till nyår.* ii) *På universitetet i **Helsingfors** finns det många olika utbildningsprogram.* → *På universitetet i **Segerstad** finns det många olika utbildningsprogram.*

Seelig (2021) ser likheter mellan platsanonymisering (*place anonymization*) och platsutsuddning (*place erasure*), och diskuterar vad det innebär i relation till etnografiska studier av utbildningspolicy, genom att relatera till kritisk geografi (Helfenbein 2019). Men trots utmaningar har Seelig ändå själv valt att använda ett syntetiskt namn, *Forest Lake*, för den ort som hon studerar, för att skydda personers integritet, men också för att det kan underlätta generaliseringar (jfr Nespor 2000). Samtidigt använder hon epitet för platser på orten (t.ex. *The old creamery* (livsmedelsbutiken), *The old armory* (kommunbyggnaden). Dessa epitet, och informella ortnamn, kan också i högsta grad ses som del av kulturarvet.

Andra forskare framhäver fördelar med att syntetiska namn kan skapas med samma struktur som det autentiska namnet för orten. Det möjliggör bibehållandet av morfologisk information i texter (se t.ex. Callegari m.fl. 2024), något som är ytterst viktigt i studier av variation och språkinläring, men har också relevans i koppling till kulturarvet. Men när blir risken för identifiering av den faktiska orten för stor om vi bibehåller morfologin?

Vi presenterar preliminära resultat från en enkätstudie bland svenskspråkiga i Finland och Sverige där vi undersökt deras associationer till egennamn inklusive några ortnamn (autentiska och syntetiska). Dessutom presenterar vi kvalitativa analyser av faktiska språkvetenskapliga data som innehåller ortnamn och hur dessa påverkas av olika ersättningsprinciper. Baserat på det här summerar vi hur pseudonymisering påverkar möjligheterna att studera våra kulturarv.

Referenser:

- Ainiala, T., & Östman, J.-O. (2017). Introduction: Socio-onomastics and pragmatics. I: T. Ainiala & J.-O. Östman (red.) *Socio-onomastics – the pragmatics of names*. John Benjamins Publishing Company. s.2–18. <https://doi.org/10.1075/pbns.275>
- Callegari, E., Sólmundsdóttir, A., & Ingason, A. K. (2024). Preserving Privacy in Small Communities: Tailored Anonymization Techniques for Icelandic Conversational Data. I: *CLARIN Annual Conference Proceedings*, s. 121–125.
- Cresswell, T. (2015). *Place : an introduction*. (2:a utg.). Wiley Blackwell.
- Heaton, J. (2022) “* Pseudonyms are used throughout”: A footnote, unpacked. *Qualitative Inquiry*, 28(1), s. 123-132. <https://doi.org/10.1177/10778004211048379>
- Helfenbein, R. (2019). Qualitative methods, critical geography, and education. Oxford Research Encyclopedia of Education. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264093.013.549>
- Kostanski, L. (2016). Toponymic attachment. I: C. Hough (red.) *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oxford University Press. s. 412–426. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199656431.013.42>
- Mácha, P. (2023). Wherein lies the heritage value of place names? *Onoma*, 58, s. 19–35. <https://doi.org/10.34158/ONOMA.58/2023/2>
- Nespor, J. (2000). Anonymity and place in qualitative inquiry. *Qualitative inquiry*, 6(4), s. 546-569. <https://doi.org/10.1177/107780040000600408>
- Seelig, J. L. (2021). Place anonymization as rural erasure? A methodological inquiry for rural qualitative scholars. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 34(9), s. 857–870. <https://doi.org/10.1080/09518398.2021.1974971>
- Södergård, Lisa (u.a.) Pseudonymisering av orter, skolor och organisationer. Hur gör språkforskare i praktiken? *Svenskans beskrivning* 40, Stockholm.

Utveckling och vård av ortnamn i Esbo skärgård*Sami Suviranta*

Ortnamnen är en väsentlig del av både vår vardagssäkerhet och vårt immateriella kulturarv, men i Finland finns det ingen ortnamnslag. Språkinstitutet har i olika sammanhang lyft fram behovet av den, men de författningar som berör ortnamn är fortfarande spridda på flera olika lagar. Vården av ortnamn sköts på många olika sätt av de kommunala och statliga myndigheterna.

För att skydda de kulturvärden som ingår i ortnamnen är det viktigt att de gamla namnen används även när samhället förändras. Esbo som ligger i den finska huvudstadsregionen har omvandlats under en relativt kort tid från en landsbygdssocken till rikets näst största stad. Samtidigt har majoritetsspråket ändrats från svenska till finska. Detta har lett till att även ortnamnen har utsatts för tryck.

Fast lagstiftningen om ortnamn kan sägas vara bristfällig, har ortnamnsvården bedrivits aktivt i Esbo. I en annan presentation kommer Aurora Salmi att behandla särskilt projektet Skärgårds-Esbo där information om namnen har spridits till publiken i en bok och sedermera på webben.

Skärgården utanför Esbo var länge mest utnyttjad av fiskare från kustbyarna. Ortnamn som uppstod mellan medeltiden och början av 1900-talet var för det mesta svenskspråkiga. Dessa namn kvarstod i bruk även när den finskspråkiga befolkningen ökade eftersom kontakter mellan språkgrupper var livliga och många invånare var tvåspråkiga. I vissa fall formade namnbrukarna även separata finska namn som blev ställvis tryckta i kartor och kunde på så vis etablera sig.

Ofta har dock namnen i skärgården bevarats som sådana efter sin uppkomst ända till nutiden. Landhöjningen och andra ändringar i naturmiljön samt nya sätt att utnyttja områden är bland orsaker till att nya ortnamn har kommit till vid behov eller att några namn har försvunnit.

Från och med den senare hälften av 1900-talet har namnplaneringen haft en stor roll även ute i skärgården i Esbo. Den kommunala liksom den statliga namnplaneringens och namnvårdens grundläggande är att bevara hävdvunna ortnamn och planera nya urbana namn så att de passar ihop med dem. Namn i Esbo stads och Lantmäteristyrelsens kartor följer god ortnamnsred. En aktuell problem är däremot ortnamn av varierande kvalitet i privata karttjänster.

Vellinge och andra namn i Vellinge – kulturarv inom och utanför kulturmiljövården*Ola Svensson*

I sydligaste Sverige finns idag en relativt stor vana vid att inkludera ortnamnsanalys i arkeologiska utgrävningar. Namnanalys i samband med uppdragsarkeologi har visat sig påtagligt vidga möjligheterna till arkeologisk tolkning och beskrivning, i synnerhet om arbetet som utförs också innehåller analys av historiska och geografiska källor.

Denna typ av samarbete mellan onomastik och arkeologi aktualiserar också viktiga frågor om namn som kulturarv: tolkning av kulturmiljölagsstiftningen, myndighetspraktiker i fråga om

bevarande och förmedling av kulturarv, ortnamnsdatalagring och redovisning av namn på officiella kartor, samt tillgång till och inriktning hos ortnamnsexpertis.

I föredraget får namndelen av ett nyligen avslutat uppdragsarkeologiskt projekt tjäna som utgångspunkt för en problematisering av ortnamn som kulturarv.

“Det betyder ingenting – det är bara ett namn” – Företagare i Akureyri kommenterar namngivningen av sina företag

Väinö Syrjälä & Martina Huhtamäki

I denna presentation diskuterar vi företagsnamn i Akureyri, Island ur ett socioonomastiskt perspektiv (jfr. Ainiala & Östman 2017). När man betraktar den kommersiella namngivningen i en globaliserad värld, kan en central frågeställning vara hur hållbara namnen är ur språkliga och samhällseliga perspektiv (jfr. Sjöblom 2016). I den aktuella kontexten, namnlandskapet i Akureyri, aktualiseras frågor om isländskan ställning i förhållande till engelskan, samt hur olika grupper av språkbrukare representeras i och tilltalas av det lingvistiska landskapet (Huhtamäki & Syrjälä 2024). De kommersiella namnen används här av olika grupper: både lokalbefolkningen med olika förstaspråk (isländska, polska osv.) och turister med varierande bakgrund, men ofta med engelska som ett lingua franca.

I vår undersökning är vi särskilt intresserade av företagarnas egna synpunkter på de kommersiella namnen i gatubilden. Vi utgår från intervjuer med 8 företagare som har kunnat ge information om hur de (eller någon annan) gett namnet åt sitt företag och i allmänhet kunnat dela sina tankar om de aktuella namnen. Mer specifikt söker vi svar på följande frågor: 1) Hur beskriver företagarna valet av namn? 2) Hur resonerar företagarna kring valet av språk för namnet? 3) Hur beskriver företagarna kundernas reaktioner på namnet?

Vårt huvudsakliga material består av inspelade och transkriberade intervjuer med ägare och medarbetare av olika typer av lokala företag. Det finns variation i både de intervjuades språkliga bakgrund (5 islänningar och 3 som flyttat dit senare) och vilka språk som används i företagsnamnen (3 enspråkigt isländska namn, 2 enspråkigt engelska namn och 3 andra, t.ex. namn som kombinerar de två språken). Vi analyserar svaren kvalitativt med hjälp av diskursanalys (t.ex. Fairclough 2003, jfr. även De Stefani 2016) för att identifiera olika diskurser som förekommer i anslutning till namngivningen och namnbruket. Därmed berörs bland annat idén om namnet i företagets tjänst, frågan om namnens eventuella betydelse samt olika värden kopplade till språkvalen.

Litteratur:

Ainiala, T. & Östman, J.-O. 2017. Introduction: Socio-onomastics and pragmatics. I: T. Ainiala & J.-O. Östman (red.), *Socio-onomastics: The pragmatics of names*. John Benjamins.

De Stefani, E. 2016. Names and Discourse. I: C. Hough (red.), *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oxford University Press.

Fairclough, N. 2003. *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. Routledge.

Huhtamäki, M. & Syrjälä, V. 2024. *Íslenska til alls* - nästan. Det lingvistiska landskapet i ett litet isländskt köpcentrum. I: *Orð og tunga* 26, 29–56.

Sjöblom, P. 2016. Commercial Names. I: C. Hough (red.), *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oxford University Press.

Uppsalas gator – namn och kulturarv. Att skriva en bok om gatunamn.

Mats Wahlberg

Att skriva en bok om en stads gatunamn innebär naturligtvis att man bör förklara varje namns etymologi och bakgrund. En läsare vill få reda på varför en gata har fått ett visst namn. Syftar namnet på något som speciellt utmärker eller har utmärkt gatan, t.ex. utseende eller verksamhet? Vad ligger bakom de många namnen med personnamnsförleder. Har personerna i fråga bott vid gatan? Är de enbart allmänt förknippade med staden eller kanske inte alls?

När jag för drygt trettio år sedan skrev boken Uppsalas gatunamn, var detta förstås en självklar utgångspunkt, och jag försökte efter bästa förmåga ge varje gatunamn en förklaring. För stadens medeltida gatunamn sökte jag också i ett särskilt avsnitt ge en bild av vad dessa kan berätta om staden. För de efterföljande seklerna görs detta mera översiktligt. En stads gatunamn återspeglar stadens historia, om än i begränsad utsträckning.

Inför arbetet med bokens andra upplaga (2025) ville jag, förutom att tillföra uppgifter om de mer än 400 nytillkomna namnen, vidga perspektivet och ta med uppgifter av mer allmän karaktär om gatorna, namn på kända byggnader och krogar vid gatorna, hämtade från litterära källor, tidningsartiklar m.m. Detta för att lyfta fram det kulturarv som förknippas med namnen. I föredraget kommer jag att närmare redogöra för de överväganden som jag gjort och andra tillägg och förändringar jämfört med första upplagan.

The hydronymic system of the Kalocsai Sárköz region (Hungary) as cultural heritage

Dávid Wendl

The aim of the presentation is to demonstrate the significance of the system of water names in an ethnographic region as part of the cultural heritage, and to introduce the role of the Hungarian National Toponym Registry in the collection, analysis, and preservation of place names.

Toponymic usage has been a distinctive phenomenon of human culture since the very beginnings of civilization. Based on cultural experience and scientific observation, the acquisition of place names and the patterns of their usage form an inseparable part of both language acquisition and socialization. Place name usage can therefore be regarded as a cultural universal. Different historical periods, cultures, and social groups have different naming patterns, which implies that the stock of place names is a central component of a community's cultural heritage. Within this heritage, the most enduring names are those of relatively permanent geographical features, particularly larger natural formations such as mountains, rivers, and regions – the macrotoponyms. The Kalocsai Sárköz is an ethnographic region in southern-central Hungary, on the left bank of the

Danube in the Great Hungarian Plain. Its name itself (Sárköz 'land between [Danube and] Sár waters') indicates that the area lies between two water bodies: the Danube, Hungary's largest river, and the once vast but now largely vanished stream known as the Sár. The historical center of the region is the town of Kalocsa, surrounded by dozens of villages of diverse ethnic composition and history, today organized into 21 municipalities. Originally characterized by marshes, lakes, and numerous watercourses, the landscape of the Sárköz was fundamentally transformed in the 19th century following the regulation of the Danube and the drainage of wetlands. The straightening of the river's course, the subsidence of inland waters and the absence of regular floods initiated a process of desertification that continues to this day. In the 20th century, mechanization, collectivization, and later privatization of agriculture further altered the environment and way of life. With the gradual disappearance of the waters not only did traditional economic practices and many ethnographic features vanish, but also a large portion of the microtoponyms, especially hydronyms, began to fall into slow but inevitable decline. The system of place names, and within it the hydronymic layer, thus represents a stratum of the region's cultural heritage that is gradually transforming from a living organism into a historical-linguistic fossil. It is our task to preserve and cultivate this heritage through the means available to science, culture, and administration.